

მონეტარისტული მოდელის დამანგრეველი შედეგები... რა იწვევს ინფლაციას და რას იწვევს ინფლაცია?

DOI: <https://doi.org/10.52340/bal/2024.04.03>

ანოტაცია

სტატია ეხება ინფლაციის ბუნებას, მის სახეებს და ეკონომიკურ შედეგებს. მასში განხილულია თუ როგორ აისახება ეს მოვლენა საზოგადოების ფინანსურ მდგომარეობაზე. ინფლაცია განმარტებულია, როგორც ფასების საერთო დონის ზრდა და მისი სხვადასხვა სახეობები განიხილება, როგორცაა ერთნიშნა, ხტუნავი, ჭენებად და გიპერინფლაცია.

ავტორი ყურადღებას ამახვილებს იმაზე, თუ როგორ იწვევს ფულის ემისია ინფლაციას, რა შედეგები მოჰყვება მას ეკონომიკაში და შენიშნავს, რომ ინფლაცია უფრო კომპლექსური მოვლენაა, ვიდრე უბრალოდ ფასების ზრდა. მას, შესაძლოა, ჰქონდეს მნიშვნელოვანი სოციალური და ეკონომიკური შედეგები, როგორცაა მოსახლეობის გაღარიბება და ეკონომიკური კრიზისები.

ძირითადი მიზეზი, რის გამოც ჩვენი ქვეყნის ეკონომიკა არ ვითარდება და არასწორად დათვლილი სტატისტიკური მაჩვენებლების ილუზიით იკვებება მონეტარული მოდელის თავსმოხვევაა. ამ სენისგან და მონეტარისტების მიერ დაშვებული შეცდომებისგან უნდა განვთავისუფლდეთ - ასკვნის ავტორი.

ნაშრომში წარმოდგენილია მონეტარული მოდელის

ნასყიდა დარბუაშვილი

ეკონომიკურ მეცნიერებათა აკადემიური დოქტორი
<https://orcid.org/0009-0001-8583-5773>
E. mail: naskida@yandex.ru

დამანგრეველი შედეგების დამადასტურებელი არგუმენტები.

საკვანძო სიტყვები: ინფლაცია, დეფლაცია, ფასების ზრდა, ფულის ემისია, დეკრეტული ფული, ეკონომიკური კრიზისები.

THE DESTRUCTIVE CONSEQUENCES OF THE MONETARIST MODEL... WHAT CAUSES INFLATION AND WHAT CAUSES INFLATION?

Darbuashvili Naskhida

Academic Doctor of Economic Sciences

<https://orcid.org/0009-0001-8583-5773>

E. mail: naskida@yandex.ru

ANNOTATION

The article deals with the nature of inflation, its types and economic consequences. It discusses how this event affects the financial situation of the society. Inflation is defined as an increase in the overall price level and its different types are considered such as single digit, jump, spike and hyperinflation.

The author focuses on how the emission of money causes inflation, what consequences it has in the economy, and notes that inflation is a more complex phenomenon than just an increase in prices. It may have significant social and economic consequences, such as population impoverishment and economic crises.

The main reason why the economy of our country does not develop and is fed by the illusion of incorrectly calculated statistical indicators is the self-inversion of the monetary model. We should get rid of this age and the mistakes made by monetarists - concludes the author.

The paper presents arguments confirming the destructive results of the monetary model.

Key words: inflation, deflation, price increase, money emission, discretionary money, economic crises.

შესავალი

„ინფლაცია“, ამ სიტყვის ხსენება ყველა ადამიანში მკვეთრ უარყოფით ემოციებს ნარმოშობს. თუ ჩაუღრმავდებით, „ინფლაცია“ ეკონომიკაში განვითარებული რთული უარყოფითი პროცესების ლოგიკური შედეგია. ამასთან ერთად, „ინფლაცია“, თავის მხრივ, განაპირობებს ეკონომიკაში დიდ უარყოფით პროცესებს.

„ინფლაცია“ ლათინური სიტყვაა და „გაბერვას“ აღნიშნავს, ეკონომიკაში კი - ფასების გაბერვას. საზოგადოებაში - უფრო გასაგებად და უფრო ნათლად - ფასების ზრდას გულისხმობენ. ეკონომისტები მას ფასების საერთო დონის ზრდას უწოდებენ, ანუ ეკონომიკურად ინფლაცია არა ცალკეულ პროდუქტებზე ფასების ზრდას, არამედ ქვეყნის ეკონომიკაში ფასების არსებული საშუალო დონის მატებას ნიშნავს.

სიტყვა „ინფლაცია“, შემთხვევით არ ინვეს ადამიანში უარყოფით ემოციებს, ინფლაციის დროს მოსახლეობა ღარიბდება, ანუ მოსახლეობის მდგომარეობა ინფლაციამდე არსებულთან შედარებით უარესდება. თუ ქვეყანა განვითარებულია და ეკონომიკურად ძლიერია, ეს მოვლენა მოსახლეობისთვის ნაკლებად მტკივნეულია. თუ ქვეყნის ეკონომიკა სუსტია და მოსახლეობის უმრავლესობა ღარიბია, ინფლაცია ამ მოსახლეობის ტრაგედიაა. ინფლაციის დროს ადამიანს-ოჯახს არსებული შემოსავლების პირობებში ეზრდება ხარჯები, ანუ არსებული შემოსავლებით ოჯახი ყიდულობს უფრო ნაკლებ ეკონომიკურ სიკეთეებს, ვიდრე ინფლაციამდე ყიდულობდა, სწორედ ეს ინვეს მოსახლეობის გაღარიბებას.

იმის თქმა, რომ ინფლაცია ფასების საერთო დონის ზრდაა, იგივეა, რომ არაფერი ვთქვათ ინფლაციაზე. ინფლაცია გაცილებით უფრო რთული და მრავლის მომცველი მოვლენაა ეკონომიკაში. „ფასების ზრდა“ ეს არის ხილული სახე - „ზედაპირი“ იმ რთული პროცესებისა, რაც ეკონომიკაში მიმდინარეობს. ინფლაცია, თავისი არსით, ზღვის ზედაპირს გაავს, ჩვენ ვხედავთ ზღვის ზედაპირს, მის ძლიერ ან სუსტ ლეღვას და სხვას არაფერს. მაგრამ, თუ ზღვის სიღრმეში ჩავალთ, ჩვენ ვნახავთ ურთულეს ბიოლოგიურ, ქიმიურ და ფიზიკურ პროცესებს, მათი ურთიერთქმედების დადებით და უარყოფით შედეგებს, ზღვის ზედაპირზე კი ეს ყველაფერი არ ჩანს. ზუსტადასევეა ინფლაცია. ფასების ზრდა ესაა „ხილული ზედაპირი“, რომლის მიღმაც სიღრმეებში ურთულესი ეკონომიკური პროცესები მიმდინარეობს.

ნაშრომის შესრულების მიზანია ამ პროცესების არსში გარკვევა და ინფლაციის გამომწვევი ეკონომიკური პროცესების ანალიზი, პასუხი გავცეთ კითხვებზე: რა ინვეს ინფლაციას და რას ინვეს ინფლაცია?

ძირითადი ტექსტი

ინფლაციის სახეები

ინფლაციას ითვლიან პროცენტებში და ის აღნიშნავს თუ რამდენი პროცენტით გაიზარდა ფასების საერთო დონე წლის განმავლობაში, გასულ წელთან შედარებით. აქედან გამომდინარე, განასხვავებენ ინფლაციის

რამოდენიმე სახეს, მათ შორისა, ერთნიშნა ინფლაცია, ანუ ფასების საერთო დონის ზრდა, რომელიც წლის განმავლობაში არ აღემატება 9 პროცენტს, მას **ბუნებრივი ინფლაცია** ეწოდება. ეკონომიკაში მიმდინარე რთული პროცესების გამო, ინფლაცია ნებისმიერ შემთხვევაში გარკვეული დონით მაინც მოხდება. თუ ინფლაციის პროცენტი ორნიშნა ციფრით გამოიხატება, მას **მსტუნავი ინფლაცია ეწოდება**. ეს იმას ნიშნავს, რომ ქვეყანაში მძიმე ეკონომიკური პროცესები მიმდინარეობს - ეკონომიკა კრიზისშია და ვერ უზრუნველყოფს ქვეყანაში არსებული ფულის ნორმალურ მსყიდველობით უნარს. თუ წლის განმავლობაში ინფლაციის მაჩვენებელი სამნიშნაა, ანუ ასი და მეტი პროცენტია ასეთ ინფლაციას **ჭენებად ინფლაციას** უწოდებენ, ასეთი ინფლაციის დროს ეკონომიკა ღრმა კრიზისშია, პრაქტიკულად, მთლიანად ჩამოშლილის პირასაა. შეიძლება თამამად ითქვას, რომ ასეთ დროს ქვეყანას ეკონომიკა აღარ გააჩნია, ან ეკონომიკური სიმძლავრეები კი აქვს, მაგრამ მათი ეკონომიკური ეფექტი ან ნოლია, ან მასთან ახლოსაა. ასეთ მდგომარეობაში ჩავარდნილი ქვეყნა მთლიანად უცხოურ ინექციებზე ანუ უცხოურ დახმარებაზეა დამოკიდებული. და ბოლოს, **გიპერინფლაცია** - ინფლაცია, რომელიც 4 ნიშნა ციფრით გამოიხატება. ამ სახის ინფლაციის დროს ფასნარმოქმნა მთლიანათაა მოშლილი. ასეთ პირობებში ეკონომიკის მუშაობა შეუძლებელია და ყველაფერი ჩერდება.

ხელისუფლება სახელმწიფო სავალდებულო ხარჯების დაფინანსებას და სახელმწიფოებრიობის შენარჩუნებას ცდილობს დიდი ოდენობით ფულის ემისიის ხარჯზე, სწორედ ეს ინვეს გიპერინფლაციას.

უნდა აღინიშნოს, რომ არსებობს ინფლაციის სხვა გვარი დაყოფაც, თუმცა არსი არ იცვლება - იგივეა. ალბათ მკითხველს უჩნდება ლოგიკური კითხვა: თუ ფულის ემისია ასე აზიანებს ეკონომიკას და მთლიანათ ქვეყანას, მაშინ რატომ იღებს ხელისუფლება ფულის ემისიის გადანყვეტილებებს?

საქმე იმაშია, რომ სახელმწიფოს გააჩნია ხარჯები, რომელთა განწევაც აუცილებელია. ასეთებია სოციალური სახის ხარჯები, მაგალითად, პენსიები, თავდაცვის ხარჯები, სახელმწიფო სტუქტურების და მთავრობის შენახვის ხარჯები, ინფრასტრუქტურის ფუნქციონირებაზე ხარჯები, საერთაშორისო ვალდებულებებზე გასანევი ხარჯები და ა.შ. როცა სახელმწიფო ბიუჯეტში შესული თანხები არაა საკმარისი სავალდებულო ხარჯების დასაფარად, ხელისუფლება დეფიციტს აფინანსებს ვალების აღებით, ან ფულის ემისიით. ხშირად, უცხოეთიდან ვალის აღება შეუძლებელია არსებული ეკონომიკური მდგომარეობის გამო, ან პოლიტიკური მიზანშეწონილობიდან გამომდინარე და **ხელისუფლება მხოლოდ ფულის ემისიით ახერხებს სავალდებულო ხარჯების დაფინანსებას. ეს კი ინვეს ინფლაციას.**

ჩვენ გამოვლილი გვაქვს ის პერიოდი, როცა ინფლაციის წლიური დონე 1000 %-ს აღემატებოდა. უნგრეთში, მეორე მსოფლიო ომის შემდეგ, წლიური ინფლაცია 60 000%-ს აჭარბებდა. გერმანიაში, პირველი მსოფლიო ომის შემდეგ, ვერსალის სამშვიდობო მოლაპარაკების

დროს, გერმანიაზე დაკისრებული რეპარაციების გამო, ინფლაცია ასი ათასობით და მილიონობით პროცენტს შეადგენდა. რეპარაციების საერთო მოცულობამ 115 000 ტონა უმაღლესი სინჯის ოქრო შეადგენდა, რაც წარმოუდგენლად დიდი ოდენობა იყო. სწორედ რეპარაციებმა და ამის შედეგად უმძიმესმა ეკონომიკურმა და სოციალურმა მდგომარეობამ განაპირობა ჰიტლერის ხელისუფლებაში მოსვლა, მეორე მსოფლიო ომი და მსოფლიოში მომხდარი ყველა სხვა კატასტროფული შედეგები - 70 მლნ. ადამიანის დაღუპვა, ასობით მილიონი ადამიანის დაინვალიდება, ებრაელების გენოციდი, ხეროსიმა და ნაგასაკი და ა.შ. ასე, რომ ინფლაცია უბრალოდ ფასების ზრდა არ არის, ინფლაციის მიღმა ხშირად უმძიმესი, კატასტროფული შედეგებია. წლების განმავლობაში ოთხ ნიშნა ინფლაციამ და მოსახლეობის მასიურმა გაღატაკებამ საქართველოს მოსახლეობის მნიშვნელოვანი ნაწილი ქვეყნიდან გააქცია.

საყოველთაოდ აღიარებულია, რომ ინფლაციას ინვესს ფულის ემისია, თუ უფრო დავაზუსტებთ, „დეკრეტული ფულის“ ემისია. „დეკრეტული ფული“ ხელისუფლების „დეკრეტის“, ანუ ხელისუფლების განკარგულების - კანონის საფუძველზე შედის ბრუნვაში, ამიტომაც ქვეა „დეკრეტული ფული“. ყველა, ვინც ქვეყანაში ცხოვრობს და მოღვაწეობს, ვალდებულია ხელისუფლების მიერ გამოშვებული ფულის ნიშნები (ფული) მიიღოს და გამოიყენოს ეკონომიკურ საქმიანობაში, აგრეთვე სხვა გარიგებებში. თეორიულად, ხელისუფლება პასუხისმგებელია მის მიერ გამოშვებული „დეკრეტული ფულის“ სიმყარეზე და სხვა ფულად თვისებებზე. სინამდვილეში „დეკრეტული ფული“ ხელისუფლების მხრიდან არაფრით გამყარებული არ არის. ითვლება, რომ ამ ფულს ქვეყნის ეკონომიკა ამყარებს.

როცა ქვეყნის ეკონომიკა ვერ უზრუნველყოფს ემისირებული ფულის პროპორციული ოდენობის დამატებით პროდუქციას, ქვეყანაში ვითარდება ინფლაცია.

დეკრეტული ფულის შემოღებამდე მოქმედებდა „ოქროს სტანდარტი“. ბრუნვაში კი ბრუნავდა ქალაქის ფული. მაგრამ ის გამყარებული იყო ოქროთი ანუ ქალაქის ფულის ყოველ ნომინალს კონკრეტული ოდენობის ოქრო შეესაბამებოდა. სახელმწიფოს არ შეიძლებოდა ბრუნვაში იმაზე მეტი ფული ქონოდა, რაც მის ოქროს რეზერვს არ შეესაბამებოდა, ან ოქროს მაგივრად, უნდა ქონოდა სარეზერვო ვალუტა - დოლარი, რომელსაც 1944 წელს მიღებული ბრეტონვუდის შეთანხმებით, აშშ-ს მთავრობა გარანტირებული ოქროთი ამყარებდა. აშშ დოლარის ოქროთი გამყარებისთვის, აშშ-ს ოქროს მარაგები სწრაფი ტემპებით მცირდებოდა, ამის გამო, გასული საუკუნის 70 წლებში აშშ უარი განაცხადა დოლარის ოქროთი გამყარებაზე და ამით, პრაქტიკულად, დასრულდა ოქროს სტანდარტის ეპოქა. ამის შემდეგ ქვეყნების ბრუნვაში მხოლოდ დეკრეტული ფულია.

ეკონომისტები დღესაც დაობენ, დეკრეტულ ფულზე გადასვლა ხელოვნურად მოხდა თუ ბუნებრივად. ამაში რომ გავერკვეთ, უნდა ჩავიხედოთ ისტორიაში, ვინ და როდის გამოიყენა პირველად დეკრეტული ფული?

ახალი წელთაღრიცხვის VII საუკუნეში, ჩინეთში

ოქროს მწვავე დეფიციტის პირობებში უფულობის გამო, მძიმე ეკონომიკური და სოციალური პრობლემები შეიქმნა. ჩინეთის მაშინდელმა მმართველობამ, ფულის დეფიციტის პრობლემა რომ გადაეწყვიტა, ბრუნვაში შეიტანა რკინის ფული და სავალდებულო გახადა რომ ის ყველას მიეღო ანგარიშსწორებაში. ამ კანონის დამრღვევი უმკაცრესად ისჯებოდა. რკინის ფული, ოქროს ფულის მსგავსად, ანგარიშსწორებაში თავისი ნომინალით (რკინის საბაზრო ღირებულებით) მონაწილეობდა. რასაც ერთი გრამი ოქრო ყიდულობდა, იმავე საქონლის შეძენას კილოგრამობით რკინის ფული ჭირდებოდა. ვაჭრებს უგროვდებოდათ ათობით კილოგრამი რკინის ფული, რისი ტარებაც შეუძლებელი იყო. ამ ვითარებიდან ვაჭრებმა საინტერესო გამოსავალი გამონახეს. იმ ვაჭრებს, ვისაც ბაზარზე კაპიტალური შენობა-ნაგებობა ქონდათ, რკინის ფულს შესანახად აბარებდნენ, მისგან კი ხელნერილს, „ვექსილს“ იღებდნენ, რომ ფული მასთან ინახება. ამის სანაცვლოდ, შემნახველი გარკვეულ სარგებელს იღებდა. დროთა განმავლობაში, რკინის ფულის ფიზიკურად გადაცემის მაგივრად, ვექსილებმა დაიწყეს გარიგებებში მონაწილეობა და ხელიდან ხელში გადასვლა. ასე ბუნებრივად დაიწყო ქალაქის ვექსილებმა ფულის ფუნქციის შესრულება.

ჩინეთის მაშინდელმა მმართველებმა ამ პროცესში ფულთან დაკავშირებული პრობლემების გამოსავლის გზა დაინახა - გამოუშვა სხვადასხვა ნომინალის ქალაქის ვექსილები-ფული, იმ პერიოდში ჩინელებს უკვე ქონდათ ქალაქზე ბეჭდვის ტექნოლოგია. ქალაქის ფულით ანგარიშსწორება სავალდებულო იყო ყველასთვის. ასე მოხდა ქალაქის ფულის პირველი გამოყენება ჩინელების მიერ.

როგორც ვხედავთ, ქალაქის ფულის პირველი გამოყენება ბუნებრივად მოხდა ჩინელი ვაჭრების მიერ VII საუკუნეში, მეორედ კი, ჩინეთის მაშინდელმა ხელისუფლებამ „დეკრეტით“, კანონის ძალით ის გაუშვა ბრუნვაში. ამრიგად, ქალაქის ფული ჯერ ბუნებრივად, შემდეგ კი ხელოვნურად იქნა ბრუნვაში შეტანილი.

იმისათვის, რომ მთავრობას ფულის ემისიის საშუალება არ ქონდეს, ეკონომისტთა ერთი ნაწილის აზრით უნდა დაუბრუნდეთ „ოქროს სტანდარტს“ ანუ ოქროს ფულს. ითვლება, რომ ოქროს ფული არ განიცდის ინფლაციას, ასეთი მოსაზრება მცდარია. ნებისმიერი სახის ფული, მათ შორის, ოქროს ფული, თავისი ბუნებით ინფლაციურია. საინტერესო ისაა, რომ ოქროს ფული მრავალი საუკუნე გამოიყენებოდა და მისი ინფლაციური ბუნება არავის შეუსწავლია.

„დეკრეტული ფულისგან“ განსხვავებებით, ოქროს ფული ბუნებრივად შედის და გამოდის მიმოქცევაში, სწორედ ეს ინვესს სერიოზულ დაბნეულობას. დაუმავათ, რომ გვალვის ან სხვა მიზეზით დაბალი მოსავალი მოვიდა. რა ხდება ამ დროს? ბაზარზე პროდუქციის შემცირების გამო, ფასები ოქროს ფულშიც იზრდება ანუ გრამი ოქრო უფრო ნაკლებ პროდუქტს ყიდულობს. არსებული შემოსავლების და გაძვირებული პროდუქციის პირობებში იმისათვის, რომ შეინარჩუნოს ცხოვრების ნორმალური პირობები, იმას, ვისაც ოქრო აქვს ნაკეთო-

ბების ან ზოდების (შენახული, ანუ დაგროვილი ოქრო) სახით, მონეტებში (ფულში) გადააქვს, ბაზარზე ოქროს ფულის მოცულობა იზრდება, რაც დამატებით ზრდის მოთხოვნას პროდუქციაზე და უფრო მეტად აძლიერებს ინფლაციურ პროცესებს ანუ ინვესტს დამატებით ინფლაციას. დაუშვათ, რომ შემდეგ წელს უხვი მოსავალი მოვიდა, პროდუქცია იაფდება, ბაზრის სუბიექტს თავისი საქმიანობიდან მიღებული ფულადი შემოსავლებიდან იმდენი ოქრო აღარ ჭირდება სახარჯად და ოქროს ნაწილი გადააქვს ნაკეთობებში ან ზოდებში. ამოღებული ოქროს ფული ამცირებს მოსახლეობის მოთხოვნას პროდუქციაზე, ზრდის ოქროს მსყიდველობით უნარს და უფრო აძლიერებს დეფლაციურ პროცესებს.

ოქროს ფული, დეკრეტული ფულისგან განსხვავებით, თვითონაა საქონელი და გააჩნია საბაზრო ფასი, სწორედ ამ ფასით მონაწილეობს გაცვლებში ფულის-მონეტის სახით და ეს ნარმოშობს კიდევ ერთ დაბნეულობას. „დეკრეტული ფულიც“ საქონლის თვისებებით ხასიათდება. მაგალითად, ბანკები „დეკრეტულ ფულს“ იაფად (დაბალ პროცენტში) ყიდულობენ და უფრო ძვირად (მაღალ პროცენტში) ყიდიან. იმის გამო, რომ ფულის ღირებულება თავისავე ნომინალით იზომება, ფულის ყიდვა-გაყიდვის პროცესებს პირდაპირ პროცენტებში გამოხატავენ. დეკრეტული ფულის, როგორც საქონლის თავისებურება იმაშიც მდგომარეობს, რომ მისი გაყიდვა მხოლოდ კრედიტშია შესაძლებელი. ბაზარზე 100 ლარში არავინ მოგვცემს 110 ლარს, მაგრამ თუ 100 ლარს ერთი წლით გავყიდით 110 ლარად (გავაპროცენტებთ, კრედიტში გავცემთ) წლიურ 10 პროცენტში) მაშინ, ბევრი გამოჩნდება, ვინც 100 ლარში ერთი წლის შემდეგ 110 ლარს გადაგვიხდის. ამასთან ერთად, „დეკრეტულმა ფულმა“, ოქროსგან განსხვავებით, შეიძლება საერთოდ დაკარგოს მსყიდველობითი უნარი და ქალაქად, მაკულატურად იქცეს. გერმანიაში, პირველი მსოფლიო ომის შემდეგ, 1 კილოგრამი ქალაქი უფრო ძვირი იყო ვიდრე 1 კილოგრამი ქალაქის ფული-გერმანული მარკა. ოქროს ფული, როგორც საქონელი (ოქრო), მუდმივად ინარჩუნებს თავის ნომინალურ-სასაქონლო ღირებულებას.

უნდა განვასხვაოთ ოქრო, როგორც საქონელი, ოქროს ნაკეთობები ან ზოდები და ოქრო, როგორც ფული, ოქროს მონეტები. ოქროს ნაკეთობა შეიძლება მრავალჯერ აღემატებოდეს ოქროს ნომინალურ ფასს. როცა ოქროს ნაკეთობა, როგორც ნაკეთობა, საბაზრო ღირებულებას მთლიანად კარგავს, ასეთ ნაკეთობებს „ოქროს ჯართს“ უწოდებენ და ბაზარზე ოქროს ნომინალური ფასი ღირს. ბაზარზე სწორედ „ოქროს ჯართი“ ნარმოქმნის ოქროს ნომინალურ ფასს. ბაზარზე „ოქროს ჯართის“ ან ზოდების ფასი უფრო დაბალია, ვიდრე იგივე წონის ოქროს მონეტისა. ეს გამომწვეულია იმით, რომ ჯართისგან და ზოდებისგან მონეტის მიღებაზე იხარჯება შრომა და სხვა მასალები (მაგალითად, ქიმიკატები ან ენერჯია). ნარმოქმნილი ფასთა სხვაობა ოქროთი ვაჭრობის საშუალებას იძლევა და ოქრო ბაზრის ისეთივე სუბიექტი ხდება, როგორც ნებისმიერი სხვა საქონელი და მისი საბაზრო ფასი განისაზღვრება მოთხოვნილება-მიწოდების შესაბამისად. ოქროს ფასი იზომება ოქროს

მონეტების, ოქროს ფულის მეშვეობით. შეიძლება 1 კგ. ოქროს ფულმა შეიძინოს 1,5 კგ. ან მეტი, ან ნაკლები ოქროს ჯართი, იმისდა მიხედვით თუ ბაზარზე როგორია მოთხოვნილება-მიწოდების ბალანსი.

როცა ბაზარზე ოქრო ძვირდება, ძვირდება ოქროს მონეტის ფასიც და ოქროს მონეტა მყარდება, უფრო მეტი პროდუქციის შექმნა შეუძლია და ბაზარზე ვითარდება დეფლაციური პროცესები ანუ ფასების საერთოდონის კლება. როცა ბაზარზე ოქრო იაფდება, იაფდება ოქროს ფულიც, ბაზარზე უფრო ნაკლებ პროდუქციას ყიდულობს და ვითარდება ინფლაციური პროცესები, ანუ ფასების ზრდა.

ამრიგად, ოქროს ფული ინფლაციურობის თვალსაზრისით არაფრით არ განსხვავდება ნებისმიერი სხვა სახის ფულისგან და მის მსყიდველობითი უნარი ეკონომიკაში მიმდინარე რთულ პროცესებზე და მრავალ ფაქტორზეა დამოკიდებული.

უნდა აღინიშნოს ისიც, რომ ოქროს მოპოვების სიმწირე და მასზე მოთხოვნილების მუდმივი ზრდა ინვესტს ოქროს ფასის მუდმივ ზრდას, მისი ღირებულების ტრენდი გრძელვადიან პერსპექტივაში მუდმივად მზარდია, მაგრამ ეს არ ნიშნავს იმას, რომ მოკლევადიან პერსპექტივაში (მოკლე პერიოდებში) ოქროს ფასი მუდმივად იზრდება და არ ხდება მისი გაიაფება. სწორედ მოკლევადიან პერიოდებში (1 ან 5 წელი და ა.შ.) ურთულესი ეკონომიკური და პოლიტიკური პროცესები განაპირობებენ ოქროს მიმდინარე ფასს და მისი ფასი მოკლე პერიოდში შეიძლება შემცირდეს. უფრო მეტიც, მოკლევადიან პერსპექტივაში ოქროს ფასი შეიძლება კატასტროფულად გაძვირდეს ან კატასტროფულად გაიაფდეს. ისტორიაში ყოფილა შემთხვევები, როცა ომების დროს მძიმე შიმშილის პირობებში მოსახლეობა 1 კგ. პურში 10-15 გრამ და უფრო მეტ ოქროსაც აძლევდნენ.

რა მოხდებოდა დღეს, თუ ოქროს სტანდარტს დაუბრუნდებოთ?

ქვეყნის ეკონომიკა და მსოფლიო ეკონომიკაც ვერ განვითარდებოდა და შეიზღუდებოდა იმ რაოდენობის ოქროთი (ფულით), რა ოქროს მარაგებიც ქვეყანას გააჩნია. ამასთანავე, საერთაშორისო ბაზარზე რამდენჯერმე გაიზრდებოდა ოქროს ფასი და მისი მსყიდველობითი უნარი, თუმცა ეს არსებულ მძიმე ვითარებას ვერ შეცვლიდა. გასული საუკუნის მეორე ნახევარში ისეთმა ზე სახელმწიფომ, როგორც აშშ, რომელსაც მაშინ მსოფლიოში ყველაზე დიდი ოქროს მარაგი 23 000 ტონა ოქრო ჰქონდა, ვერ გაუძლო ოქროს სტანდარტს და 70-იანი წლების დასაწყისში უარი სთქვა ოქროს სტანდარტზე და საერთაშორისოდ აღიარებული დოლარის ოქროთი გამყარებაზე. მაშინ, როცა აშშ-მ ვერ გაუძლო ოქროს სტანდარტს, ძნელი ნარმოსადგენი არ არის, რომ სხვა ქვეყნები გაცილებით უფრო მძიმე მდგომარეობაში აღმოჩნდებიან. დაიწყება მსოფლიო და ლოკალური ომები ოქროთი მდიდარი ქვეყნების წინააღმდეგ ოქროს საბადოების ხელში ჩასაგდებად. ისტორია ახსოვს „ოქროს ციებ-ცხელების“ პერიოდი: ევროპის მიერ ამერიკის დაპყრობა, პირველი და მეორე მსოფლიო ომები რუსეთის ოქროს საბადოების ხელში ჩასაგდებად, ოქროთი

მდიდარ სამხრეთ აფრიკის რესპუბლიკაში განვითარებული მოვლენები და ა.შ.

თანამედროვე ტექნოლოგიები, ტექნიკური პროგრესი ისეთი ტემპებით ვითარდება, რომ ეკონომიკური ზრდა მნიშვნელოვნად ჩამორჩება, მიუხედავად ამისა და მიუხედავად ეკონომიკაში არსებული სერიოზული პრობლემებისა, მსოფლიოს და ქვეყნების ეკონომიკა ბოლო 100 წელიწადში მრავალჯერ გაიზარდა და კვლავ სწრაფი ტემპებით იზრდება. ოქროს მოპოვების ზრდის ტემპი მკვეთრად ჩამორჩება ეკონომიკის ზრდის ტემპებს, პირიქით, ოქროს მარაგების ამოწურვის გამო, კლებას განიცდის. აღნიშნულიდან გამომდინარე, „ოქროს სტანდარტი“ ვერანაირად ვერ უზრუნველყოფს ეკონომიკის შემდგომ ზრდას და თანამედროვე ცივილიზაციას შუა საუკუნეებში დააბრუნებს.

უნდა შევნიშნოთ ისიც, რომ „ოქროს სტანდარტზე“ გადასვლა მკვეთრად გააძვირებს ელექტრო მონყობილობებს, მათ შორის, საყოფაცხოვრებო მანქანა-დანადგარებს და სხვა ტექნიკას, სადაც მიკროსქემები მიკროკონტროლიორები და პროცესორები აყენია, ვინაიდან ამ მონყობილობებში დიდი ოდენობის ოქრო გამოიყენება.

ამრიგად, „ოქროს სტანდარტზე“ გადასვლა თანამედროვე ცივილიზაციის პირობებში კატასტროფულ შედეგებს გამოიწვევს და ამ საკითხზე მსჯელობა ეკონომისტების მიერ ერთხელ და სამუდამოდ უნდა დასრულდეს. „ოქროს სტანდარტის“ მომხრეები იყურებიან ნარსულში, ჯეროვნად არ სწავლობენ გარდასულ დროში მომხდარ ეკონომიკურ პროცესებს და „ოქროს სტანდარტის“ ისტორიას, ანალიზს არ უკეთებენ ანმეოს, მომავალს და მოსალოდნელ უმძიმეს შედეგებს.

ყველა ცნობილი და ნაკლებად ცნობილი მეცნიერი, ვინც ეკონომიკას იკვლევდა, გვერდს ვერ უვლიდა და იკვლევდა ინფლაციურ პროცესებს, იმიტომ რომ თვითონ ინფლაცია ეკონომიკაში მიმდინარე მნიშვნელოვანი უარყოფითი რთული პროცესების შედეგი და თვითონ ინფლაცია განაპირობებს ეკონომიკაში ურთულეს უარყოფით პროცესებს. ამის ილუსტრირება მაგალითებითაც შეიძლება. ვთქვათ, ძლიერი გვალვების გამო, მოსავალი მკვეთრად მცირდება, რაც იწვევს ინფლაციას, ინფლაცია თავის მხრივ, იწვევს მოსახლეობის მსყიდველუნარიანობის დაქვეითებას, ფასწარმოქმნის მექანიზმების მოშლას, იზრდება დანაშაულებათა რაოდენობა თავის გადასარჩენად. ცხოვრების პირობების გაუარესების გამო, ხშირია ეპიდემიები, ხდება სოციალური აფეთქებები, კომფლიქტები, რევოლუციები და ა.შ. ასე რომ, **ინფლაცია უბრალოდ ფასების ზრდა არაა, როგორც ეს ბევრ ეკონომისტს და პოლიტიკოსს წარმოუდგენია.**

სამწუხაროდ, უნდა ითქვას, რომ არამხოლოდ ეკონომისტების და პოლიტიკოსების დიდი უმრავლესობა ვერ ერკვევა ინფლაციასთან დაკავშირებულ ურთულეს ეკონომიკურ პროცესებში (ეს არცაა გასაკვირი), ვერც ერთმა ეკონომიკის მეცნიერმა ვერ შეძლო ინფლაციის ბოლომდე გამოკვლევა და თითქმის ყოველი მათგანი ინფლაციასთან მიმართებაში მცდარ დასკვნებს აკეთებდნენ, თუნდაც მასზე, რომ საუკუნეების განმავლობაში ითვლება, რომ ოქროს ფული მყარია და არა განიცდის ინ-

ფლაციას. ჩვენ კი დავრწმუნდით რომ ოქროს ფული ისეთივე ინფლაციურია, როგორც ნებისმიერი სხვა ფული.

განსაკუთრებით სავალალო და მძიმე შედეგები მოაქვს საყოველთაოდ ცნობილი მეცნიერების მცდარ დასკვნებს ინფლაციის შესახებ. ყველაზე მეტი კვლევები ფულზე, ფულის მიმოქცევაზე და ინფლაციაზე ამერიკელმა მეცნიერმა, ეკონომიკაში ნობელის პრემიის ლაურიატმა მილტონ ფრიდმანმა ჩაატარა. ფრიდმანის აზრით, არასწორი ფულად-საკრედიტო პოლიტიკა, არის ინფლაციის და ეკონომიკური კრიზისების მთავარი მიზეზი. ფრიდმანი სწორად თვლიდა, რომ ინფლაცია იწვევს მძიმე ეკონომიკურ პროცესებს, ინფლაციის გამომწვევ მიზეზად კი ფრიდმანი ზედმეტი ფულის ემისიას თვლიდა. ფრიდმანის კვლევებზე ეკონომიკური მოდელი შეიქმნა „ეკონომიკური განვითარების მონეტარული“ მოდელი. მონეტარული ენოდა იმიტომ, რომ მთავარი ამ მოდელში ფული და ფულად-საკრედიტო პოლიტიკაა. მას ასევე კლასიკური საბაზრო ეკონომიკის (აღამ სმიტის მოდელი) რადიკალურ მოდელსაც უწოდებენ. მოდელის მთავარი პრინციპებია, ეკონომიკაში ჩაურევლობა (ეკონომიკის თვითრეგულირების პრინციპი) და მკაცრი ფულადსაკრედიტო პოლიტიკა.

ამ დასკვნებით ფრიდმანი და მისი მიმდევრები (მონეტარისტები) უპირისპირდებოდნენ კეინზს და მის მიმდევრებს. კეინზის და მისი მიმდევრების აზრით, ეკონომიკური კრიზისების თავიდან ასაცილებლად მუდმივად, უნდა იზარდებოდეს მოსახლეობის მსყიდველობითი უნარი. აქედან გამომდინარე, მოხდება საერთო მოთხოვნის ზრდა და ეკონომიკის განვითარება. მოსახლეობის მსყიდველობითი უნარის გასაზრდელად კეინზი თვლიდა, რომ სახელმწიფომ უნდა გაზარდოს სოციალური პროგრამების და დასაქმების პროგრამების დაფინანსება. ამას სახელმწიფოს მხრიდან დიდი ხარჯები ჭირდება. კეინზის აზრით, სახელმწიფოს ყოველწლიური ბიუჯეტი უნდა დაიგეგმოს დეფიციტით, დეფიციტი კი შეივსოს ფულის ემისიით. კეინზის ამ მოდელმა, რომელსაც „ეფექტური მოთხოვნის ეკონომიკური მოდელი“ ეწოდა დიდი როლი ითამაშა დიდი მსოფლიო ეკონომიკური კრიზისის (დიდი დეპრესიის) დაძლევაში და მერეც, მეორე მსოფლიო ომის შემდეგ დანგრეული ევროპის აღდგენაში.

„მოსახლეობის დაბალი მსყიდველობითი უნარი“ შედეგი იყო იმ პერიოდში განვითარებული ეკონომიკური პოლიტიკური, სოციალური, ტექნიკური და ტექნოლოგიური პროცესებისა. რეალურად ვერ შეაფასა რა იმ პერიოდში განვითარებული მოვლენების მოსალოდნელი შემდგომი შედეგები, კეინზის მიერ შექმნილი თეორიები და ეკონომიკური მოდელი კარგად იყო მორგებული იმ კონკრეტულ პერიოდზე, როცა ადგილი ქონდა ეკონომიკურ კრიზისს, რომლის დროსაც ჭარბად ინარმოებოდა პროდუქცია და პრაქტიკულად, მოსახლეობას დაკარგული ქონდა მსყიდველობითი უნარი. ამ მოდელმა ასევე კარგად იმუშავა მეორე მსოფლიო ომის შემდეგ, როცა იყო კოლოსალური ნგრევა. მსოფლიო მოსახლეობის დიდ ნაწილს საერთოდ არანაირი მსყიდველობითი უნარი არ ქონდა და მთლიანად დამოკიდებულები იყვნენ

დახმარებაზე. იმ პერიოდში, აშშ-ს წარმოებები დღედაღამ მუშაობდნენ დანგრეული ევროპის აღსადგენად. დღედაღამ მუშაობდნენ აშშ-ს ფულის საბეჭდი დაზღვევებიც, დაბეჭდილ ფულს ევროპის ქვეყნებს ვალევი აძლევდნენ, ამ ვალეებით კი ამერიკულ პროდუქციას ყიდულობდნენ. მე-20 საუკუნის სამოციან წლებში, როგორც კი კრიზისი დასრულდა, ევროპის წარმოებები აღდგა, პროდუქციის გამოშვება დაიწყო და მოსახლეობა დასაქმდა, კეინზის ეკონომიკურმა მოდელმა დაასრულა თავისი „სასწაულ ქმედება“ და ახალ ეკონომიკურ კრიზისებს დაუდო დასაბამი.

რამ გამოიწვია „დიდი დეპრესია“ - „დიდი მსოფლიო ეკონომიკური კრიზისი?“

კრიზისი დაიწყო ამერიკის შეერთებულ შტატებში. კრიზისზე სხვადასხვა ნამყვანი ეკონომისტები, სხვადასხვა მიზეზებს ასახელებენ, მათი ოდენობა ათზე მეტია, მაგრამ არცერთი მათგანი სწორი არ არის. სპეციალისტები, ანალიტიკოსები, ექსპერტები და ეკონომისტების აბსოლუტური უმრავლესობა თანხმდება იმაზე, რომ დიდი დეპრესია გამოიწვია საფონდო ბირჟების კრიზისმა, აქციების გაუფასურებამ და ამის გამო კომპანიების გაკოტრებამ. მაგრამ საფონდო ბირჟებზე კრიზისული მოვლენები იყო ეკონომიკაში განვითარებული მოვლენების შედეგი და არა მიზეზი. მძიმე ეკონომიკური მდგომარეობა შეექმნათ კომპანიებს, რამაც ისინი გაკოტრების პირას მიიყვანა, ამან გამოიწვია აქციებზე ფასების ვარდნა და საფონდო ბირჟების კრიზისი.

რა იყო „დიდი დეპრესიის“ რეალური მიზეზი?

ტექნიკური პროგრესი. მე-19 საუკუნის ბოლოს გამოიგონეს შიდა წვის ძრავი, დიზელის ძრავი, მუდმივი და ცვლადი დენის ელექტრო ძრავები და სხვა მრავალი დანადგარი. წარმოების პროცესების და სოფლის მეურნეობის მექანიზაციამ მილიონობით ადამიანი უმუშავარი დატოვა, რის გამოც, მკვეთრად დაეცა მოსახლეობის მსყიდველობითი უნარი და პროდუქციაზე მოთხოვნა. შედეგი რა დადგა?

წარმოების და სოფლის მეურნეობის მექანიზაციამ მრავალჯერ გაზარდა პროდუქციის წარება და ბაზარზე მიწოდება, მაგრამ მას მყიდველი არ ჰყავდა მასიური უმუშავრობიდან გამომდინარე, მოსახლეობის უკიდურესად დაბალი მსყიდველობითი უნარის გამო. ტექნიკური პროგრესის შედეგად დაწყებულმა კრიზისმა სწრაფად მოიცვა აშშ-ს ეკონომიკის ყველა სფერო და მთელი მსოფლიოს ეკონომიკა, ვინაიდან სხვა ქვეყნებშიც ანალოგიური პროცესები განვითარდა.

კეინსის თეორიების მიხედვით აშშ-ს ხელისუფლების მიერ ეკონომიკაში აქტიურად ჩარევამ, მოსახლეობის სოციალური დახმარებებით მსყიდველობითი უნარიანობის ხელოვნურად გაზრდამ და დასაქმების სახელმწიფო პროგრამების ამოქმედებამ - მასიურმა დასაქმებამ, გამოიწვია მსყიდველობითი უნარიანობის მკვეთრი ზრდა. გაიყიდა ჩანოლილი საქონელი, საწარმოებს შემოსავლები გაუჩნდათ და ამუშავდნენ, კრიზისი დაიძლია. მალევე მეორე მსოფლიო ომი დაიწყო და მსოფლიო ახალ კრიზისში აღმოჩნდა, რომელიც მხოლოდ 60-იანი წლების ბოლოს დასრულდა და აქაც კეინზის ეკონომი-

კურმა მოდელმა წარმატებით იმუშავა. 60-იანი წლების ბოლოს კი ამ მოდელმა ამოწურა თავისი თავი. რატომ?

ჯონ მეინარდ კეინზმა ვერ გაითვალისწინა კიდევ ერთი მნიშვნელოვანი ფაქტორი, - ადამიანის თავისებურებები და მისი ფსიქოლოგია. როგორც კი ადამიანი დაიკმაყოფილებს თავის პირველად მოთხოვნას იგი მკვეთრად ამცირებს ხარჯებს და იწყებს დაგროვებას. პირველადი მოთხოვნიდან, მე ცალკე გამოვყოფ „გადაუდებელ მოთხოვნას“. „გადაუდებელი მოთხოვნა“ არის ის სიკეთეები, რის გარეშეც ადამიანს არსებობა და სიცოცხლის გაგრძელება არ შეუძლია. ესენია წყალი, სურსათი, ტანსაცმელი, საცხოვრისი და გათბობის საშუალებები. გადაუდებელი მოთხოვნა ჯერადაა, ანუ მას გააჩნია ზღვარი, რომლის შემდეგაც ადამიანი მათ აღარ ყიდულობს - მეტს აღარ მოიხმარს. მაგალითად, ავილოთ პური, დღეში ადამიანმა შეიძლება მოიხმაროს მაქსიმუმ 1 კილოგრამი პური, ანუ წელიწადში 360 კილოგრამი, ეს არის ის ზღვარი, რომლის იქეთაც პურზე მოთხოვნა ნულდება. ზუსტად ასევე ხდება ნებისმიერ პროდუქტზე და სხვა გადაუდებელ მოთხოვნაზე. როგორც კი ადამიანი გადაუდებელ მოთხოვნას დაიკმაყოფილებს ანუ დადგება ის ზღვარი რომლის იქეთაც ის აღარ იზრდება, ამ მომენტიდან ადამიანი იწყებს ინტენსიურ დაგროვებას. ანუ ფულადი რესურსების დიდი ნაწილი მიდის არა ხარჯებში-შეძენაზე, არამედ დაგროვებაზე. დაგროვილი თანხებიდან ვილაცა კრედიტს იღებს და საქონელს ყიდულობს და ზრდის საქონლის რეალიზაციას. აღნიშნულიდან გამომდინარე, მნიშვნელობა აქვს დაგროვების ზრდას და დაგროვების ზრდის ტემპს. თუ ეს მაჩვენებლები მაღალია, ეს უკვე დიდი რაოდენობით არარეალიზებული „ჩანოლილი“ საქონელი და ეკონომიკური კრიზისია. აი, აქამდეც კეინზის ეკონომიკურ მოდელს მივყევართ. გამოდის რომ კეინზის ეკონომიკურ მოდელს ქვეყანა გამოყავს მძიმე ეკონომიკური კრიზისიდან და გარკვეული დროის შემდეგ კვლავ შეყავს მძიმე ეკონომიკურ კრიზისში.

მიუხედავად იმისა, რომ კეინსი მთავარ აქცენტს მოსახლეობის მსყიდველობით უნარზე აკეთებდა, თუ ჩაუღრმავდებით კეინზის და მისი მიმდევრების ფილოსოფიას, დავინახავთ რომ კეინზი და მისი მიმდევრები ებრძვიან დეფლაციას, ანუ ფასების ვარდნას. დაბალ მსყიდველობით უნარიანი მოსახლეობის პირობებში წარმოებული საქონლის ჩანოლა ხდება, რის გამოც ცეცემა ფასები. ფასების ვარდნა და ჩანოლილი საქონელი მკვეთრად ამცირებს მწარმოებლის შემოსავლებს, რაც მწარმოებელი სუბიექტების ზარალს და გაკოტრებას იწვევს. როცა, მსგავსი პროცესები მასიურად ხდება, ეკონომიკა არასტაბილურია და მძიმე ეკონომიკური კრიზისი დგება.

აღსანიშნავია, რომ ფასების ვარდნას, ანუ ფულის გამყარებას-დეფლაციას, საერთოდ, არ ექცევა ყურადღება. ეს მოვლენა საყოველთაოდ დადებითადაა შეფასებული. ამ დროს დეფლაცია ეკონომიკაში ისეთივე საშიში და სახიფათო მოვლენაა, როგორც ინფლაცია. დეფლაცია ისევე იწვევს უმძიმეს ეკონომიკურ კრიზისებს, როგორც ინფლაცია.

ზუსტად აქ ხდება ორი დიდი მეცნიერის და მათი მიმდევრების დაპირისპირება - კეინზს მიაჩნდა, რომ ეკონომიკის სტაბილური განვითარებისათვის, სოციალური პროგრამების გაზრდით უნდა ავამაღლოთ მოსახლეობის მსყიდველობითი უნარი. ამისთვის გვთავაზობს: ბიუჯეტის დეფიციტით დაფინანსებას და დეფიციტის ფულის ემისიით შევსებას. ამ გზას, როგორც აღმოჩნდა, კრიზისამდე მივყავართ. მეორე მეცნიერი - ფრიდმანი კი დიდი ოდენობის ფულის ემისიის კატეგორიული წინააღმდეგი იყო.

მილტონ ფრიდმანმა გაანალიზა აშშ-ს ფულად-საკრედიტო ისტორია და აღმოაჩინა, რომ იმ წლებში, როცა აშშ-ს ფულის მასა 3-5 პროცენტით იზრდება, ანუ ფულის ემისია 5 პროცენტს არ აღემატება, აშშ-ს ეკონომიკა სტაბილურად ვითარდება და იზრდება. ხოლო, იმ წლებში, როცა ფულის ემისია 5 პროცენტზე მეტია, ხდება ფასების ზრდა, ანუ ინფლაცია, ეკონომიკა არასტაბილურია და კრიზისი ვითარდება.

ფრიდმანის აზრით, ინფლაციას ინვესტის ზედმეტი ფულის ემისია. ინფლაცია განაპირობებს ეკონომიკის დესტაბილიზაციას და ეკონომიკურ კრიზისებს. აქედან გამომდინარე, ფრიდმანმა გააკეთა დასკვნა და ხელისუფლებას მისცა რეკომენდაცია, ეკონომიკის სტაბილურად განვითარებისათვის ყოველწლიურად ფულის მასა გაეზარდათ 3-5 პროცენტით და ემისირებული ფული თანაბრად გაენაწილებინათ მთელ წელიწადზე.

მეორე მნიშვნელოვანი, რაც ფრიდმანმა აშშ-ს ფულად-საკრედიტო ისტორიის შესწავლით აღმოაჩინა მდგომარეობა იმაში, რომ ფულად-საკრედიტო პოლიტიკაში მომხდარი ცვლილებები 1-1,5 წლის შემდეგ აისახება ეკონომიკაზე. ამან პოლიტიკოსები და ეკონომისტები შოკში ჩააგდო. ასეთ შემთხვევაში, პრაქტიკულად შეუძლებელი ხდებოდა პროგნოზირება და წინასწარ რამის დაგეგმვა.

როგორც უკვე ავლინებთ, ფრიდმანის კვლევებზე და ხედვებზე შეიქმნა ეკონომიკური განვითარების ახალი მოდელი „ეკონომიკური განვითარების მონეტარული მოდელი“, რამაც ჩაანაცვლა ჯონ კეისის „ფექტური მოთხოვნის ეკონომიკური განვითარების მოდელი“. ამ მოდელის ძირითადი თავისებურება იმაში მდგომარეობდა, რომ უარი ითქვას ეკონომიკაში ჩაურევლობის პრინციპზე - ხელისუფლებები აქტიურად უნდა ჩაერიონ თავიანთი ქვეყნების ეკონომიკებში და გაატარონ ქმედით ღონისძიებებს ეკონომიკური კრიზისების დასაძლევად. იმ პერიოდში მსოფლიომ გადაუხვია ლიბერალურ ეკონომიკაზე - ეკონომიკური განვითარების კლასიკურ მოდელზე. კეინზის მოდელის, მონეტარული მოდელით ჩანაცვლებით პრაქტიკულად მოხდა თავისუფალი საბაზრო ეკონომიკის კლასიკური მოდელის დაბრუნება ბევრად უფრო მკაცრი პირობებით. ფრიდმანი და მონეტარული მოდელი მკაცრად მოითხოვს:

1. თავისუფალ საბაზრო ეკონომიკაში ხელისუფლების ჩაურევლობის პრინციპის მკაცრად დაცვას.
 2. ფულის მასის ყოველწლიურად 3-5 პროცენტით გაზრდის პრინციპის უმკაცრესად დაცვას.
- ეკონომიკური განვითარების მონეტარული მოდელი

მთელ მსოფლიოში გავრცელდა. მის გავრცელებას აქტიურად უწყობდნენ ხელს აშშ-ს და ბევრი სხვა ქვეყნის მთავრობები, ლიბერალური იდეოლოგიის მიმდევრები, საერთაშორისო სავალუტო ფონდი და სხვა საერთაშორისო საფინანსო ინსტიტუტები. ამ მოდელს ლიბერალური „ლიბერალურ ეკონომიკას“ უწოდებენ. ეკონომიკის ლიბერალიზაცია სწორედ მონეტარული ეკონომიკის პრინციპებზე ეკონომიკის გადაყვანას და მათ მკაცრ დაცვას ნიშნავს.

სამწუხაროდ, ფრიდმანმა დიდი შეცდომები დაუშვა თავის დასკვნებში. მან თავისი დასკვნები გააკეთა ამერიკის ეკონომიკის ემპირიული კვლევის შედეგად და მათ არანაირი თეორიული ახსნა არ მისცა - არც თეორიები ჩამოაყალიბა და არც ფორმულები შექმნა. მოგვცა მარტო ფულის მასის დასათვლელი (ფულზე მოთხოვნის) ფორმულა, რომელიც იმდენად არაპრაქტიკული და მოუქნელია, რომ თვითონ ფრიდმანიც არაფერში იყენებდა. მან და მისმა მიმდევრებმა ფულის მასის დასათვლელად ფიშერის ფორმულა აიღეს, გადააკეთეს და ამ ფორმულის ახალი ვერსია მოგვცეს, რომელსაც მთელი მსოფლიო იყენებს და მასშიც უხეში შეცდომებია.

მონეტარული მოდელიც ისევე, როგორც სხვა ეკონომიკური მოდელები კონკრეტულ პირობებში კარგად მუშაობს, სხვა შემთხვევებში კი თვითონ ქმნის დიდ პრობლემებს და ეკონომიკურ კრიზისებს. მაგალითად, საქართველოს 90-იანი წლების ეკონომიკა ავილოთ. როცა საქართველოში გიპერინფლაცია იყო და ყოველდღე ფასები იზრდებოდა, ფულის დიდი ოდენობით ემისიის გამო, მონეტარული მოდელის დანერგვამ და მკაცრმა ფულად-საკრედიტო პოლიტიკამ სწრაფად „მოთოკა“ ინფლაცია, დაასტაბილურა ფასები და შექმნა სასტარტო პირობები ეკონომიკის განვითარებისათვის. მაგრამ მონეტარული მექანიზმები არ აღმოჩნდა საკმარისი ღრმა კრიზისიდან ქვეყნის გამოსაყვანად და თვითონ მონეტარული ეკონომიკური მოდელი გახდა ახალი დიდი კრიზისების მიზეზი. ასე ხდებოდა და ხდება არა მხოლოდ ჩვენ ქვეყანაში არამედ მსოფლიოს ქვეყნების უმრავლესობაში.

რა ინვესტს ეკონომიკური განვითარების მონეტარულ მოდელში ეკონომიკურ კრიზის?

როგორც ავლინებთ, ეკონომიკაში მიმდინარე ურთულესი პროცესების გამო, თუ არ ხდება ამ პროცესების გონივრული მართვა, ინფლაცია ნებისმიერ შემთხვევაში განვითარდება. ამიტომაც ერთ ნიშნთან ინფლაციას ბუნებრივ ინფლაციას უწოდებენ და დასაშვებად მიიჩნევა. ასე ფიქრობენ თვითონ მონეტარისტები და ლიბერალი ეკონომისტები. როცა ფულის მასა 5%-ით იზრდება და ინფლაცია 9%-ია, რეალურად, ეკონომიკაში 4%-იანი ვარდნა ანუ რეალური პროდუქციის რაოდენობა მცირდება.

ამრიგად, მონეტარისტების მტკიცება, რომ 3-5% ფულის მასის ზრდა ხელს უწყობს ეკონომიკურ ზრდას, მცდარია და მონეტარული მოდელის პირობებში ბუნებრივი ინფლაცია მთლიანად ანეიტრალურს მონეტარისტების მოსაზრებას. ორნიშნა ინფლაციის დროს ქვეყანა სერიოზულ ეკონომიკურ კრიზისშია.

თუ ფრიდმანს დაუჯერებთ, დავიჯერებთ იმას, რომ ფულის ემისია ახდენს ინფლაციას. 3-5 პროცენტით ფულის მასის ზრდის დროს ორ ნიშნა ინფლაცია არ უნდა იყოს.

ეკონომიკის განვითარების მონეტარული მოდელი თვითონ ხდება ინფლაციის მთავარი მიზეზი. არ აძლევს ეკონომიკას განვითარების საშუალებას, პროდუქციის რეალური ოდენობები მცირდება, რაც ინვეს ინფლაციას. მუდმივად მზარდი ფასების გამო, მოსახლეობის მსყიდველობითი უნარი მცირდება, ეს იმას ნიშნავს, რომ მოსახლეობა ვეღარ ყიდულობს იმ რაოდენობის პროდუქციას, რასაც ადრე ყიდულობდა. არარეალიზებული, ჩანოლილი პროდუქციის მწარმოებლები კოტრდებიან და კიდევ უფრო მძიმე ეკონომიკური ვითარება იქმნება.

კიდევ ერთი „საოცრება“, რაც მონეტარული მოდელის პირობებში ხდება, ყოველწლიურად იზრდება მთლიანი შიდა პროდუქტი (მშპ), იზრდება სახელმწიფო ბიუჯეტის შემოსავლები, მოსახლეობის კეთილდღეობაზე კი ეს არ აისახება, პირიქით მოსახლეობის ძირითადი მასის მდგომარეობა წლიდან წლამდე მძიმდება. ორნიშნა ინფლაციის დროს, ინფლაციის ხარჯზე მშპ ციფრებში იზრდება, შესაბამისად იზრდება სახელმწიფო ბიუჯეტის შემოსავლები, ამ დროს რეალური მშპ (შექმნილი პროდუქციის რაოდენობა) მცირდება. რეალური მშპ უზრუნველყოფს მოსახლეობის კეთილდღეობას და არა ციფრებში გამოხატული მშპ და ამ ციფრებით მანიპულაციები ეკონომიკის ზრდაზე.

სინამდვილეში, რეალურად რა ხდება? მონეტარიზმის პირობებში ინფლაციის (გაზრდილი ფასების) გამო მოსახლეობა მუდმივად ღარიბდება, ხოლო გაზრდილი ბიუჯეტი ან მთლიანათ ან დიდი ნაწილი ჩინოვნიკების ხელფასების გაზრდაზე მიდის. ჩინოვნიკები მუდმივად იზრდიან ხელფასებს, ანუ მონეტარისტული ეკონომიკის პირობებში ინფლაცია აღარ იბრუნებს მოსახლეობას და ამდიდრებს ჩინოვნიკებს.

არასწორ დასკვნას აკეთებს ფრიდმანი იმაზე, რომ ინფლაციას ინვეს ზემოქმეტი ფულის ემისია. ინფლაციას ინვეს ბევრი სხვადასხვა ფაქტორი, მიზეზი და არამხოლოდ ფულის ემისია.

მცდარია ფრიდმანის დასკვნა, იმაზე რომ ფულის ემისია ინვეს ინფლაციას, ინფლაცია კი არასტაბილურობას და ეკონომიკურ კრიზისებს. ეკონომიკის სწორად მართვის და სწორი ფულად-საკრედიტო პოლიტიკის პირობებში, ფულის ემისია სწრაფი ტემპებით აწვითებს ეკონომიკას, თანაც ისე, რომ საჭირო არაა დიდი ოდენობით უცხოური ვალების აღება, უცხოელი ინვესტორების შემოყვანა და ქვეყნის აქტივების გადაცემა, სახელმწიფო ქონების და ბუნებრივი სიმდიდრეების გაყიდვა და ა.შ.

მცდარია ფრიდმანის დასკვნა იმაზე, რომ ფულად-საკრედიტო პოლიტიკაში მომხდარი ცვლილებები 1-1,5 წლის შემდეგ აისახება ეკონომიკაზე. ფულად-საკრედიტო პოლიტიკაში მომხდარი ცვლილებების ეკონომიკაზე აისახვის პერიოდი დამოკიდებულია ფულის ბრუნვის სიჩქარეზე. რაც უფრო მაღალია ფულის ბრუნვის სიჩქარე ფულად-საკრედიტო პოლიტიკაში მომხდარი

ცვლილებები მით უფრო სწრაფად და მოკლე დროში აისახება ეკონომიკაზე. როცა ფრიდმანი აშშ-ს ფულად-საკრედიტო პოლიტიკას სწავლობდა, მაშინ აშშ-ს ფულის ბრუნვის სიჩქარე ერთზე ნაკლები იყო და მომხდარი ცვლილებები შესაბამისად 1-1,5 წელში აისახებოდა ეკონომიკაზე. 90-იან წლების საქართველოში ფულის ბრუნვის სიჩქარე 28 ბრუნის იყო, თუ გავითვალისწინებთ იმას, რომ იმ პერიოდში გარიგებები ძირითადად ნაღდ ფულზე ხდებოდა, ეს მაჩვენებელი ორჯერ მეტი მაინც იქნებოდა. ფულის მასის ასეთი სიჩქარის პირობებში, საქართველოს მთავრობა წინა დღეს რომ ფულის ემისიას მოახდენდა, მეორე დღის დილას უკვე ფასებზე ანუ ეკონომიკაზე იყო ასახული.

მონეტარისტების კიდევ ერთი შეცდომა იმაში მდგომარეობს, რომ აშშ-ს ეკონომიკის და ფულად-საკრედიტო ისტორიის შესწავლით შედეგად შექმნილი ეკონომიკური მოდელი მთელი მსოფლიოს ქვეყნებს „მექანიკურად“ მოარგეს, მაშინ, როცა თვითოეული ეს ქვეყანა სხვადასხვა განვითარების დონეზე იმყოფებოდა, მათ თავისი საკუთარი ეკონომიკის და ფულად-საკრედიტო ისტორიები გააჩნდათ. არ გაითვალისწინეს ამ ქვეყნების ისტორია, ეკონომიკური მდგომარეობა, ადათჩვევები, რელიგიური თავისებურებები, კლიმატური პირობები, გარემო, რომელშიც ეს ქვეყნები იყვნენ (მტრული იყო, თუ კეთილმოსურნე), რელიგიური პირობები, წიაღისეული და სხვა ბუნებრივი სიმდიდრეები, მოსახლეობის განათლების და პროფესიული დონე და ბევრი სხვა რამ. ამ ქვეყნისათვის ეს მოდელი აბსოლუტურად მიუღებელი აღმოჩნდა და კატასტროფული შედეგები დადგა.

მონეტარულმა მოდელმა მთელი მსოფლიოს ქვეყნების უმრავლესობა უიმედო ვალებში გახვია (უიმედო ვალი, რომლის გადახდის არანაირი შესაძლებლობა ქვეყანას არა აქვს). ამ ქვეყნებს ძირითადად სავალუტო ფონდის და სხვა საფინანსო ინსტიტუტების ვალები აქვთ, მათ კი თითქმის მთლიანად (80% მეტს) აშშ აფინანსებს, ანუ სინამდვილეში მთელი მსოფლიოს ქვეყნებს, რამდენიმე ქვეყნის გარდა აშშ-ს ვალები აქვთ. თუ ვალების რესტრუქტურირაცია არ მოხდა და ახალი ვალი არ მიიღეს, ქვეყნების უმრავლესობას დეფოლტი და ღრმა ეკონომიკური კრიზისი ელოდებათ, ყველა თანმდევით მძიმე პროცესებით. თამამად შეიძლება ითქვას, რომ მოვალე ქვეყნების მდგომარეობა და „მომავალი“, მთლიანადაა დამოკიდებული სავალუტო ფონდზე, უფრო ზუსტად - აშშ-ს მთავრობაზე და იძულებულები არიან შეასრულონ ყველა მისი მოთხოვნები და ახირებები. მონეტარული მოდელის საყოველთაო დანერგვის მიზანი შეიძლება ესეც იყო, სხვა ქვეყნების ეკონომიკების დანგრევა, მათი ვალებში ჩაგდება მერე მათი დამორჩილება და აშშ-ს ზეგავლენის ქვეშ მოქცევა.

სავალუტო ფონდი აკონტროლებს და მართავს მსოფლიოს თითქმის ყველა ქვეყნის ცენტრალურ ბანკებს. ცენტრალური ბანკი ანხორციელებს ქვეყნის ფულად-საკრედიტო პოლიტიკას. ცენტრალური ბანკები არ ემორჩილებიან თავიანთი ქვეყნების მთავრობებს და ფორმალურად პარლამენტების დაქვემდებარებაში არიან, რეალურად კი ცენტრალური ბანკები სავალუტო

ფონდს (ანუ აშშ-ს) ემორჩილებიან და მის დავალებებს ასრულებენ. ვინც აკონტროლებს ქვეყნის ფულად-საკონტროლო პოლიტიკას, ის აკონტროლებს ამ ქვეყნის ეკონომიკას და მთელ ქვეყანას.

საინტერესო „დამთხვევა“ ის, რომ რუსეთსა და აშშ-ს შორის მკვეთრი დაპირისპირება მას შემდეგ დაიწყო, როცა პრეზიდენტად პუტინის მოსვლის შემდეგ რამდენიმე წელში რუსეთმა 200 მილიარდიანი საგარეო ვალი გაისტუმრა. როცა საქართველოს მთავრობამ რამდენიმე წლის წინ უარი თქვა ჩვენთვის გამოყოფილი 70 მლნ. დოლარის ვალის აღებაზე, ამას, აშშ-ს, ევროკავშირის და აქაური მე-5 კოლონის მკვეთრი უარყოფითი რეაქცია მოყვა. როგორც ჩანს, ვალების მიცემა და უიმედო ვალების მდგომარეობაში ქვეყნების ჩაყენება აშშ-ს მთავრობისთვის სხვა ქვეყნებზე გავლენის მოპოვების და მართვის უმნიშვნელოვანესი ბერკეტია, რომელსაც მთელ მსოფლიოში აქტიურად იყენებს.

საინტერესო ფაქტია, ის რომ აშშ და ევროპა ვალებს გვაძლევს, მაგრამ მთელი მსოფლიო ამ ფულით ჩინურ პროდუქციას ყიდულობს. მაგალითისთვის, ავიღოთ საქართველო, ვალებს აშშ და ევროპა გვაძლევს, ამ ფულით კი რუსულ და ჩინურ პროდუქციას ვყიდულობთ. რა გამოდის, აშშ და ევროპა დაბეჭდილ, ბუტაფორული ფულის ბანკნოტებს გვაძლევს, რუსეთი და ჩინეთი კი ამ ფულს ამყარებს. ისინი კი მიღებული დოლარებით და ევროებით, მაგალითად, რუსეთი, გარკვეულ პროდუქციას ირანისგან ყიდულობს, ირანი მიღებული დოლარებით ჩინურ და ინდოურ პროდუქციას ყიდულობს, ინდოეთი რუსეთისგან ყიდულობს შეიარაღებას და ა.შ. კი მაგრამ სად არის აქ აშშ და ევროპა? ისინი თავში არიან ფულს ბეჭდავენ და მთელ მსოფლიოს ვალებში აძლევენ. აძლიერებენ ვალებში ჩაყარდნის ქვეყნებზე ზეწოლას, ითხოვენ უსიტყვო მორჩილებას, ხელში იგდებენ მართვის ძირითად ბერკეტებს, თავს ახვევენ მათთვის მიუღებელ იდეოლოგიას და ამ ყველაფერს აკეთებენ ხალხის და დემოკრატიის სახელით. **მსოფლიოში დღეს არსებული ყველა პრობლემის მიზეზი, მანკიერი და ყოველად მახინჯი საერთაშორისო ფულად-საკრედიტო სისტემა და ქვეყნებ შორის ანგარისწორების დაუხვეწავი და დაუბალანსებელი ფორმებია. ამ ყველაფერს კი აკეთებენ „ეკონომიკური განვითარების მონეტარული მოდელის“ მეშვეობით. საინტერესო ფაქტია ის, რომ მთელ მსოფლიოში მონეტარული მოდელის დანერგვა, გასული საუკუნის 70-იანი წლებს დასაწყისში ზუსტად მაშინ დაიწყო, როცა აშშ-მ უარი თქვა დოლარის ოქროთი გამყარებაზე.**

რატომ იღებს ხელისუფლება უცოურ ვალებს?

როდესაც ფულად-საკრედიტო პოლიტიკა ხელისუფლების ხელში არ არის და ის გარედან კონტროლდება, როდესაც მონეტარული მოდელის მიხედვით ხელისუფლებას მკაცრად ეკრძალება ეკონომიკაში ჩარევა, როდესაც მონეტარული მოდელი პირდაპირ ანგრევს ქვეყნის ეკონომიკას და სოციალურ გარემოს, ხელისუფალი არამხოლოდ უცხოეთიდან შემოთავაზებულ ვალებს იღებს, არამედ იძულებული ხდება უცხო ძალების მარიონეტი გახდეს და ვალების სანაცვლოდ შეას-

რულოს უცხოეთის ყველა მოთხოვნა. საქართველოში ყოველ ახალ ვალს თავისი მოთხოვნები მოყვებოდა. ასეთი მოთხოვნა იყო, ქვეყნიდან ჯართის და ხე-ტყის გატანაზე კანონების მიღება, მინის უცხოელებზე გაყიდვის კანონი და ა.შ. როდესაც ვალები უიმედო ხდება, დასავლეთს ვალის მოცემა აღარ ჭირდება, პირდაპირ დიქტატზე გადადის. საქართველოსთან მიმართებაში დასავლეთმა შეცდომა დაუშვა, ჩვენ ჯერ კიდევ არ ვართ უიმედო ვალებში და ვალების მომსახურებას ვახერხებთ. რუსეთ-უკრაინის ომმა პროცესები დააჩქარა და დასავლეთმა გარკვეული კატეგორიული მოთხოვნები დააყენა საქართველოს მთავრობის წინაშე, რის შესრულებაზეც საქართველოს მთავრობამ უარი განაცხადა. საქართველოს უიმედო ვალი რომ ქონოდა, ეს შეუძლებელი იქნებოდა.

მონეტარისტების კიდევ ერთი მძიმე შეცდომა მდგომარეობს იმაში რომ ფულის მასის დასათვლელი ფიშერის ფორმულას სახე შეუცვალეს. ფიშერი სთვლიდა რომ ბრუნვაში ფულის მასა (ფმ) ტოლი უნდა იყოს გარიგებათა საერთო ჯამი (გსჯ) გაყოფილი ფულის ბრუნვა (ფბ) რაოდენობაზე-ფულის ბრუნვის სიჩქარეზე:

$$ფმ = \frac{გსჯ}{ფბ} \quad (1)$$

ფიშერის ფორმულაში მნიშვნელოვანი შეცდომებია. მიუხედავად ამისა, უფრო ზუსტად გამოხატავს ბრუნვაში საჭირო ფულის მასას. მაგრამ, ფიშერის ფორმულა უფრო თეორიული ხასიათისაა და მისი ცხოვრებაში გამოყენება პრაქტიკულად შეუძლებელია. მაშინ კი არა, დღესაც თანამედროვე ციფრული ტექნოლოგიების პირობებში ძალიან რთულია გარიგებათა საერთო ჯამის დადგენა, აქედან გამომდინარე, ასევე რთულია ფულის ბრუნვის სიჩქარის დადგენა. მონეტარისტებმა ფიშერის ფორმულა მნიშვნელოვნად გადააკეთეს გარიგებების საერთო ჯამი შეცვალეს მთლიანი შიდა პროდუქტით (მშპ):

$$ფმ = \frac{მშპ}{ფბ} \quad (2)$$

ამ ცვლილებით მონეტარისტებმა ფიშერის ფორმულა უფრო პრაქტიკული გახადეს. სწორედ აქ დაუშვეს მონეტარისტებმა ძალიან მძიმე წარმოუდგენელი შეცდომა. საქმე იმაშია, რომ გარიგებათა საერთო ჯამი არ უდრის მთლიან შიდა პროდუქტს ანუ ტოლობა:

$$მშპ = გსჯ \quad (3)$$

მცდარია. 1 და 2 ფორმულა სრულიად სხვადასხვა რამაა და ყველა დათვლა, რაც მე-2 ფორმულით ხდება მცდარია.

მონეტარისტებმა კიდევ ერთი უხეში შეცდომა დაუშვეს და ახალი სახის ფიშერის ფორმულა მშპ-ს დასათვლელად გამოიყენეს:

$$მშპ = ფმ \times ფბ \quad (4)$$

როგორ ითვლიან მონეტარისტები მშპ-ს?

ყველა ტრანზაქცია (ფულის გადარიცხვა) ცენტრალური ბანკის გავლით ხდება. ცენტრალურ ბანკში წლის განმავლობაში გავლილი (ან შესული, ან გასული) ფულის ოდენობით ადგენენ მშპ-ს ანუ წლის განმავლობაში ცენტრალურ ბანკში გავლილი ფულია სწორედ მშპ. მონეტარისტების მეცადინეობით, ამ მეთოდით დათვლილი მშპ გათანაბრებულია გარიგებათა ჯამთან და მე-2 ფორმულა 1-ის ანალოგია. მაგრამ ეს იმას არ ნიშნავს, რომ მე-3 ფორმულა სწორია ვინაიდან სხვა რამ არის გარიგებათა საერთო ჯამი და სხვაა მშპ.

სად არის ამ შემთხვევაში დაშვებული უხეში შეცდომა?

ნებისმიერ გარიგებაში მონაწილე საქონლის ფასი ორი კომპონენტისგან შედგება: -ადრე შექმნილი ღირებულებისგან, ესაა საქონლის ფასი, რომელიც ამ გარიგებამდე შეიქმნა (მოცემულ ეკონომიკურ სუბიექტამდე უკვე ქონდა) და დამატებული ღირებულებისგან, ესაა ფასი, რომელიც უშუალოდ ამ გარიგებს დაემატა. **მშპ წლის განმავლობაში დამატებულ ღირებულებათა საერთო ჯამია. მოცემულ შემთხვევაში, დამატებული ღირებულება ზრდის მშპ-ს, ტრანზაქციაში კი მთლიანი ღირებულებით მონაწილეობს, რაც ბევრად მეტია, ვიდრე დამატებული ღირებულება.** თუ გავითვალისწინებთ იმას, რომ ნებისმიერი საქონლის შექმნაში ასობით, ზოგ შემთხვევაში ათასობით ორგანიზაცია მონაწილეობს და ყოველი მადგანი საქონლის გაყიდვის დროს ტრანზაქციას ანხორციელებს, ვნახავთ, რომ **მონეტარისტების მეთოდით დათვლილ მშპ-სა და რეალურ მშპს შორის კატასტროფული სხვაობაა.**

მაგალითისათვის, ავიღოთ ისეთი მარტივი რალაციის გაკეთება, როგორიც ასანთია. ასანთი რომ დამზადდეს, ტყეში ხეები უნდა მოიჭრას, შემდგომ საჭიროა მისი ტრანსპორტირება, გადამუშავება, მუყაოს შექმნა კოლოფისათვის, საჭიროა ფოსფორი, მისი მოპოვება, ქიმიურ მრეწველობაში გადაამუშავება და განმენდა, ასანთის შექმნა, ტრანსპორტირება საბითუმო ქსელში და ბოლოს საცალო ქსელში მომხმარებელზე გაყიდვა. აქ მოვიყვანეთ მხოლოდ მცირე ჩამონათვალი იმ ასობით ორგანიზაციისა და ათასობით ადამიანის შრომისა, რაც ერთ პატარა ასანთის შექმნაში მონაწილეობს. ამ პროცესში ყოველი მათგანი ერთი სუბიექტიდან მეორე სუბიექტზე ნედლეულის და მასალების გადაცემის დროს ტრანზაქციებს ანხორციელებს. ვფიქრობ, მკითხველისთვის ძნელი წარმოსადგენი არ უნდა იყოს სხვაობა მონეტარისტების მეთოდით დათვლილ და რეალურ მშპ-ს შორის.

თუ ციფრები სწორად არ ასახავს რეალობას, შეუძლებელია პროგნოზების გაკეთება და საერთოდ წარმოუდგენელია რაიმეს დაგეგმვა. ყალბი ციფრები ყოველთვის ყალბ შედეგებზე გავიყვანს. წარმოდგენისთვის ავიღოთ საქართველოს მაგალითი: საქართველოს მშპ-მა გასულ 2023 წელს 80 მილიარდ ლარს გადააჭარბა, რაც ერთ სულ მოსახლეზე გადაანგარიშებით თითქმის 23 000 ლარია. ხელისუფლების წარმომადგენლები თავს ინონებენ, რომ მშპ ერთ სულ მოსახლეზე გადაანგარიშე-

ბით 8 000 დოლარს გადააჭარბა. მშპ დათვლილია ზემოთ მოყვანილი მონეტარისტების მეთოდით. სინამდვილეში კი ეს ციფრები ახლოსაც არაა რეალობასთან და ამას ახლავს დავამტკიცებთ. საქართველოში დაახლოებით 1 მილიონი ოჯახი ცხოვრობს, თუ მშპ 80 მილიარდს შეადგენს, მაშინ თვითოეული ოჯახის წლიური შემოსავალი 80 000 ლარი მაინც უნდა იყოს. ასეთ შემთხვევაში, ქვეყნის მოსახლეობა კარგად უნდა ცხოვრობდეს, მაგრამ ეს ასე არ არის. მოდით, დაშვებები გავაკეთოთ: დაუშვათ მშპ-ს არათანაბარი განაწილების, უცხოეთიდან ჩამოსული ტურისტების და სხვა მიზეზთა გამო, ერთი ოჯახის შემოსავალი 40 000 ლარია. მაშინ საქართველოს მოსახლეობა თავადურად თუ არა, შეძლებული გლახის ოჯახის დონეზე მაინც უნდა ცხოვრობდეს, მაგრამ ესეც ასე არ არის. თუ ჩვენ მთავრობას და მონეტარისტების დათვლილ მშპ-ს დაუჯერებთ, ჩვენთან საამური და აყვავებული ცხოვრებაა, მაგრამ ქართველები ევროპაში შავ და ბინძურ სამუშაოზე მაინც მიდიან, იმიტომ რომ უფრო კარგი ცხოვრება უნდათ. ქვეყნის მშპ 80 მილიარდია და პენსიონერის პენსია 315 ლარია. როგორც ვხედავთ ვირტუალური ციფრები და რეალობა სრულიად განსხვავდება ერთმანეთისგან.

მონეტარისტების მეთოდით დათვლილი მშპ და რეალური მშპ ისე შორს არიან ერთმანეთისგან, როგორც კოსმოსში გალაქტიკები. ამიტომაც არის, რომ ციფრებით ყველაფერი კარგადაა და „სწრაფად“ ვითარდებით, რეალურად კი მოსახლეობაზე ეს არ აისახება. ეკონომიკური სტატისტიკა სწრაფი ტემპებით წინსვლას გვიჩვენებს, სოციალური სტატისტიკით კი სწრაფი ტემპებით რეგრესი გვაქვს: სიკვდილიანობამ შობადობას გადააჭარბა, მომაკვდავი ერების სიაში შეგვიყვანეს, ნახევარი მოსახლეობა უცხოეთშია გაქცეული საარსებო სახსრების საშოვნელად, მეორე ნახევარი კი ქუჩაშია გასული და ჯამრთელობისათვის უმძიმეს პირობებში ვაჭრობს საარსებოთ პურის ფული რომ იშოვონ. მოსახლეობის ერთი მცირე ნაწილი უზომოდ მდიდრდება დანარჩენი მოსახლეობის გაღარიბების ხარჯზე.

მონეტარისტებმა კიდევ ერთი უხეში შეცდომა დაუშვეს. როგორც მონეტარისტები ამტკიცებენ, ფულის მასის 5 % ზრდის პირობებში თუ ეკონომიკა უფრო სწრაფად ვითარდება, მაშინ გაიზრდება ფულის ბრუნვის სიჩქარე და ფულის მასის შეზღუდვა ხელს არ შეუშლის ეკონომიკის ზრდას.

ჯერ კიდევ ფიშერი მე-20 საუკუნის დასაწყისში აღნიშნავდა, რომ ფულის ბრუნვის სიჩქარე მოკლევადიან პერიოდში არ იცვლება. რატომ არ იცვლება ფულის ბრუნვის სიჩქარე მოკლე ვადაში? ფიშერს მიზეზები არ დაუდგენია. ფულის ბრუნვის სიჩქარეს ბაზრის სუბიექტების სანარმოო და ტექნოლოგიური ციკლები ქმნის. ამ ციკლების შეცვლა მარტივად არ ხდება და მთელ რიგ პრობლემებთანაა დაკავშირებული.

ამრიგად, მოკლე და საშუალო ვადიან პერიოდში ფულის ბრუნვის სიჩქარე არ იცვლება ანუ მუდმივია. თუ ფულის ბრუნვა მუდმივია, მაშინ ერთმა ან რამდენიმე ბაზრის სუბიექტმა თუ შეძლო და გაზარდა საქონლის რაოდენობა და რეალიზაცია, სხვა სუბიექტებს უმცირ-

დებათ საქონლის ან მომსახურების რეალიზაცია და პრობლემები ექმნებათ. უფრო უარესი, თუ არსებული ფულის მასის პირობებში ფასები გაიზარდა (ეს სრულიად შესაძლებელია, მაგალითად, ნიალისეულის გაძვირებით) ანუ მოხდა ინფლაცია, ასეთ დროს რეალური პროდუქცია ანუ რეალური მშპ მცირდება. ამაში რომ დავრწმუნდეთ მე-2 ფორმულაში მშპ რეალურ პროდუქტში გამოვსახოთ:

$$\frac{\text{მშპ}^X \text{ ესფ}}{\text{ფმ}} = \text{-----} \quad (5)$$

ფბ

სადაც:
მშპ - წლის განმავლობაში შექმნილი პროდუქციის რაოდენობაა ნატურალურ გამოსახულებაში;

ესფ - პროდუქციის ერთეულის საშუალო ფასია.
მე-5 ფორმულიდან კარგად ჩანს, რომ თუ ფულის მასა და ფულის ბრუნვის სიჩქარე მუდმივია, ფასების (ესფ) ზრდა ამცირებს რეალურ მშპ -ს. ეს კი, ერთის მხრივ, ფასების ზრდის გამო, ამძიმებს სოციალურ მდგომარეობას, მეორეს მხრივ, შემცირებული რეალური პროდუქტი ამცირებს მოსახლეობის შემოსავლებს, ანუ მონეტარიზმის პირობებში ასეთი მოვლენა უკიდურესად ამძიმებს მოსახლეობის სოციალურ მდგომარეობას.

რაც უფრო მეტადაა ეკონომიკა გაჯერებული ფულით მით უფრო სტაბილურად და სწრაფად ვითარდება ეკონომიკა. ასევე დამტკიცებულია, რომ ეკონომიკის ფულით გაჯერება 50 % ნაკლებია, ეკონომიკა ვერ ვითარდება, ხოლო ფულით გაჯერება თუ 30%-ზე ნაკლებია, ეკონომიკა ვარდნას განიცდის.

ეკონომიკის ფულით გაჯერება შემდეგი ფორმულით გამოიხატება:

$$\frac{\text{ფმ}}{\text{მშპ}} = \text{-----} \quad (6)$$

სადაც: **ეფგ** - ეკონომიკის ფულით გაჯერების კოეფიციენტი.

მე-2 ფორმულა მათემატიკურად გარდაქმნათ შემდეგნაირად:

$$\frac{\text{მშპ}}{\text{ფმ}} = \text{-----} \quad (7)$$

მე-6 ფორმულა მათემატიკურად გარდაქმნათ შემდეგნაირად:

$$\frac{1}{\frac{\text{ეფგ}}{\text{ფმ}}} = \frac{\text{მშპ}}{\text{ფმ}} \quad (8)$$

მე-7 და მე-8 ფორმულების მარჯვენა მხარე ერთნაირია, მაშინ ჭეშმარიტია ტოლობა:

$$\frac{1}{\text{ეფგ}} = \text{-----} \quad (9)$$

მე-9 ფორმულიდან კი გვექნება:

$$\frac{\text{ეფგ}}{1} = \text{-----} \quad (10)$$

ფბ

თუ ეფგ პროცენტებში გამოვხატავთ, გვექნება:

$$\frac{\text{ეფგ}}{100} = \text{-----} \quad (11)$$

ფბ

მე-11 ფორმულიდან ძალიან კარგად ჩანს, რომ ფულის ბრუნვის სიჩქარის ზრდის დროს ეკონომიკის ფულით გაჯერება მცირდება და ეკონომიკური მდგომარეობა უარესდება.

ამრიგად, მონეტარისტების მტკიცება იმაზე, რომ ფულის მასის მკაცრი შეზღუდვის პირობებში ეკონომიკის ზრდა შეიძლება ფულის ბრუნვის ზრდის ხარჯზე, მონეტარისტების უხეში შეცდომაა და რეალობაში სრულიად სანინალმდგომარეობა ხდება, ფულის ბრუნვის ზრდა მკვეთრად აუარესებს ეკონომიკურ მდგომარეობას. ასე იყო საქართველოში გასული საუკუნის 90-იან წლებში. ყველაზე მძიმე მდგომარეობა მაშინ შეიქმნა როცა ფულის ბრუნვის სიჩქარე 28 ბრუნ იყო წელიწადში. სხვა ქვეყნების სტატისტიკა უჩვენებს, რომ ყველაზე სწრაფად იმ ქვეყნების ეკონომიკები ვითარდება სადაც ფულის ბრუნვის სიჩქარე ერთზე ნაკლებია, ანუ ეკონომიკის ფულით გაჯერება 100%-ზე მეტია. ეს იმას ნიშნავს, რომ ფული უფრო მეტია ვიდრე მშპ.

რა ინვეეს ინფლაციას?

ფრიდმანის მტკიცებით, ინფლაციას ინვეეს ფულის ემისია, რაც არასწორია. ინფლაციას ინვეეს არასწორი, არასწორად გათვლილი ფულის ემისია. ამის გარდა ინფლაცია შეიძლება მოხდეს ბევრი სხვა მიზეზით:

ინფლაცია ხდება ეკონომიკის ვარდნის დროს, მძიმე ეკონომიკური და პოლიტიკური კრიზისების დროს. მაგალითად, სსრკ-ში განვითარებულმა პოლიტიკურმა მოვლენებმა გამოიწვია ეკონომიკის ვარდნა - გაჩერდა მრავალი ფაბრიკა და ქარხანა და განვითარდა მძიმე ეკონომიკური კრიზისი. წარმოშობილმა საქონლის დეფიციტმა მრავალჯერ გაზარდა ფასები, რაც შემდგომ გიპერინფლაციაში გადაიზარდა. ამ შემთხვევაში ინფლაციას ინვეესდა საქონლის დეფიციტი და არა ფულის მასის ზრდა.

ინფლაცია ხდება ეროვნული ვალუტის მნიშვნელოვანი დეველვაციის დროს. როცა საკუთარი წარმოება არ გაქვს და პროდუქცია უცხოეთიდან შემოგაქვს, ინფლაციას ინვეეს ეროვნული ვალუტის დეველვაცია. ეროვნული ვალუტის დეველვაციას ინვეეს ადგილობრივ სავალუტო ბაზარზე უცხოური ვალუტის, ძირითადად დოლარის მიწოდება-მოთხოვნილების ბალანსი. თუ ეს ბალანსი უარყოფითია, ეროვნული ვალუტა დეველვაციას განიცდის და ვითარდება ინფლაციური პროცესები. აქედან გამოსავალია უცხოური პროდუქცია ჩავანაცვლოთ ადგილობრივით და გავზარდოთ ექსპორტი, ანუ უცხოური ვალუტის შემოტანა. შევამციროთ მთავრობის ის ხარჯები, რასაც უცხოური ვალუტა ჭირდება. ხელი შეუწყოთ ექსპორტის ზრდას და ადგილობრივი რეალური ეკონომიკის განვითარებას. შევამციროთ სახელმწიფოს ასიგნებები არარეალურ სექტორში. ასეთი ხარჯები მოხმარებას ზრდის და რეალურ პროდუქტს არ ქმნის და მძიმეთ უარყოფითად აწვება სავალუტო ბაზარს. პოლიტიკური და სხვა მეთოდების გამოყენებით ხელი

შეუწყოთ უცხოეთში სამუშაოდ გასულ ჩვენ თანამემამულეებს უფრო მაღალანაზღაურებად სამუშაოების შოვნაში, დავეხმაროთ მათ ხარჯების შემცირებაში. მაქსიმალურად შევზღუდოთ უცხოური ინვესტიციების მოზიდავა, რათა შევზღუდოთ მათ მიერ ქვეყნიდან მოგებით მიღებული ვალუტის გატანა. უნდა ვიმოქმედოთ პრინციპით, რაც ჩვენ შეგვიძლია, გავაკეთოთ ადგილზე. ეს უნდა გაკეთდეს მიუხედავად იმისა, უფრო ძვირია თუ უფრო იაფი ადგილობრივი პროდუქცია. უნდა შეჩერდეს სახელმწიფოს დანაშაულებრივი პოლიტიკა, როცა სახელმწიფო ტენდერებში უცხოელები იმარჯვებენ სიიაფის გამო. უცხოეთიდან შემოტანილი ყველაზე იაფი პროდუქცია სახელმწიფოს მრავალჯერ ძვირი უჯდება ვიდრე ყველაზე ძვირი ადგილობრივი პროდუქცია, ვინაიდან ჩვენ ქვეყანაში კი არა, უცხოეთში ვქმნით სამუსაო ადგილებს, ხელს ვუწყობთ ქვეყნიდან ვალუტის გადინებას, ეროვნული ვალუტის დევალვაციას, ინფლაციას და მოსახლეობის გაღარიბებას. ეს არის დანაშაულებრივი პოლიტიკა, რომელიც ყოველმხრივ ანგრევს ქვეყანას და ვინც ასეთ პოლიტიკას ატარებს, ეკონომიკის და ქვეყნის მართვის არაფერი გაეგება.

ეროვნული ვალუტის დევალვაციის დროს დროს, ანუ დოლარის გაძვირების დროს სწრაფად ხდება ფასების ზრდა. მაგრამ თუ ეროვნული ვალუტა გამყარდა და სანყის ნიშნულს დაუბრუნდა, ფასები აღარ იწევს და სანყის ნიშნულზე არ ბრუნდება, **რატომ?** - იმიტომ, რომ, როგორც ზემოთ ავლინე, ნებისმიერი საქონლის შექმნაში უამრავი ფირმა და კომპანია მონაწილეობს. ყოველი მათგანისათვის ეროვნული ვალუტის მნიშვნელოვანი დევალვაცია ცალსახა ნიშანია იმის, რომ არ იზარალონ, ფასები უნდა გააძვირონ. ამიტომ დოლარის მნიშვნელოვან გაძვირებასთან ერთად, პრაქტიკულად ბაზრის ყველა სუბიექტი მყისიერად ზრდის ფასებს. ეროვნული ვალუტის გამყარებისას ყველამ მყისიერად, ერთდროულად უნდა დააკლოს ფასებს, რომ ფასები სანყის ნიშნულს დაუბრუნდეს. მაგრამ ასე არ ხდება. ვილაცა მალევე აკლებს ფასს, ვილაცა გარკვეული დროის შემდეგ, ვილაცა კი საერთოდ აღარ აკლებს ფასს. აქედან გამომდინარე, ინფლაცია სწრაფად და მარტივად ხდება, დეფლაცია კი ურთულესი მძიმე პროცესია და ფასები გაზრდის შემდეგ, იშვიათი გამოწვევის გარდა, არასოდეს უბრუნდება სანყის ნიშნულს.

ინფლაციას ინვესს ომები. რატომ? ომის დროს ქვეყნის უამრავი რესურსი, იხარჯება შეიარაღებაზე და ესე ყველაფერი რამდენიმე დღეში ან შეიძლება საათებში ნადგურდება. ომის დროს მრავალჯერ იზრდება სახელმწიფოს ხარჯები, ყველა სახელმწიფო ამას ვერ უძლებს და ვითარდება სხვადასხვა სახის კრიზისები, რაც აუცილებლად ასახვას პოულობს ფასების ზრდაში.

ინფლაციას ინვესს ტურიზმის სწრაფი ზრდა. როცა პროდუქციის დიდი ნაწილი იმპორტულია, ფასები რომ არ გაიზარდოს, უნდა გაიზარდოს იმპორტი. იმპორტიორმა კომპანიებმა, იმპორტი რომ გაზარდოს, უნდა გაზარდოს საბრუნავი კაპიტალი. საბრუნავი კაპიტალის გაზრდა კი არასოდეს იოლი არ არის, მთელ რიგ პრობლემებს უკავშირდება და დიდ კომპანიებსაც კი უჭირთ

ამის სწრაფად გაკეთება. ბაზარზე მკვეთრად გაზრდილი მოთხოვნა კი აძვირებს საქონელს. დიდი ოდენობით ტურისტი სხვა ბევრ პრობლემას ქმნის: ზიანდება გზები და სხვა ინფრასტრუქტურა, ისტორიული ძეგლები; საჭიროა ტურისტული ინფრასტრუქტურის, ტურიზმის ობიექტების მაღალ დონეზე შენარჩუნება, რაც დიდ ხარჯებს მოითხოვს; სერიოზულად მოქმედებს დემოგრაფიულ მდგომარეობაზე, რაც მომაკვდავი ერების სიაში შეყვანილი ერისთვის კატასტროფის ტოლფასია; სერიოზულად ბინძურდება გარემო და ა.შ. თვითონ ის ფაქტი, რომ ქვეყანაში სამჯერ მეტი ტურისტი ჩამოდის ვიდრე ქვეყნის მოსახლეობაა ტრაგედიაა. ჩვენზე ბევრად უფრო დიდი და მძლავრი სახელმწიფოები ამას არ გააკეთებენ. თუ ასე გაგრძელდა, მალე მთელი მოსახლეობა, ვინც ქვეყანაშია დარჩენილი ტურისტების მომსახურებაზე გადავა. ასეთი მომავალი გვინდა, რომ მთელი მოსახლეობა სხვების მომსახურე პერსონალად ვაქციოთ? გარდა აღნიშნულისა, ტურიზმი არასაიმედო შემოსავლების წყაროა და ნებისმიერ დროს შეიძლება გაქრეს. ვილაცეების ავადმყოფ ტვინებში „მოიხარშა“ იდეა, რომ „ტურიზმით ქვეყანას ავაშენებთ“ ეს დიდი უაზრობაა და სხვა არაფერი. ტურიზმის ზედმეტად გაზრდით, ქვეყანას კი არ ავაშენებთ, დავლუპავთ! რაშია გამოსავალი. მკვეთრად უნდა შემცირდეს ტურისტების რაოდენობა. უნდა გამკაცრდეს სავიზო რეჟიმი. მოსახლეობას, ვინც ტურიზმით ირჩენს თავს, უნდა გაუჩინოთ შემოსავლის სხვა წყაროები.

ინფლაციას ინვესს დაუმუშავებელი მიწები და გაჩერებული წარმოებები. ყოველი ჰექტარი დაუმუშავებელი მიწა და გაჩერებული წარმოება აძლიერებს ინფლაციურ პროცესებს, ვინაიდან არ იქმნება პროდუქცია ეროვნული ვალუტის გასამყარებლად. მხოლოდ ეროვნული რეალური პროდუქტი ამყარებს ეროვნულ ვალუტას და სხვა არაფერი. ყველაფერი დანარჩენი ეროვნული ვალუტის გამყარების არასაიმედო წყაროებია და მათი იმედით მუდმივად პრობლემებში ვიქნებით. იმედი ნუ გვაქვს, რომ სავალუტო ფონდი დავგეხმარება ეროვნული ვალუტის გამყარებაში და ეკონომიკის განვითარებაში. 33 წლის გამოცდილებამ დაგვანახა, რომ სავალუტო ფონდის „პატრონებს“ სულაც არ ადარდებს ჩვენი განვითარება და ჩვენს მიმართ სულსხვა მიზნები აქვთ. სახელმწიფო ყველაფერს უნდა აკეთებდეს და ხელს უწყობდეს სანარმოების ამუშავებას, ხელს უნდა უწყობდეს და აკონტროლებდეს მიწების დამუშავებას. უნდა ეძებდეს მცოდნე და გამოცდილ ადამიანებს, ვისაც რეალური პროდუქციის შექმნა შეუძლიათ, ასეთები ძალიან ცოტაა. მაქსიმალურად ხელი უნდა შეუწყოთ მათ ყოველგვარი წინაპირობის გარეშე, უნდა მოხდეს მათი დაფინანსება. ერთადერთი წინა პირობა უნდა იყოს პროდუქციის შექმნა. სახელმწიფო უნდა დაეხმაროს მათ პროდუქციის რეალიზაციაში. აუცილებლად უნდა გადანაწილდეს რისკები. დღეს ყველანაირ რისკს მენარმე ეწევა. რეალური სექტორის მაღალი რისკების გამო, პრაქტიკულად, თითქმის ყოველთვის ამ სექტორში არსებული ფირმები და კომპანიები რისკების დადგომის თანავე კოტრდებათ. აუცილებლად რისკები უნდა გა-

დანაწილდეს მენარმეს, სახელმწიფოს, დაზღვევას და ბანკებს შორის. არ შეიძლება ქვეყანაში ვიღაც გარანტირებული მოგებით მუშაობდეს და რეალურ სექტორში არსებული ბიზნესები მუდმივი რისკების ქვეშ იყვნენ.

ინფლაციას ხელს უწყობს რესურსების არა ეფექტური გამოყენება. მაგალითად, თუ მინაზე მაღალი ხარისხის ვაშლის მოყვანა შეიძლება და ხორბალი მოგვყავს, ეს არის მინის არაეფექტური გამოყენება. 1 ჰექტარ მინაზე სულ ცოტა 15-18 ტონა ვაშლი მოდის. ვაშლი 20 თეთრადაც რომ გაიყიდოს 3000 ლარზე მეტი შემოსავალია. ხორბლის მოსავლიანობა 38-40 ცენტნერს არ აღემატება ანუ 4 ტონას. ტონა ხორბლის ფასი საერთაშორისო ბაზარზე 150-180 დოლარს არ აღემატება ანუ ბევრად ნაკლებია, ვიდრე ვაშლის შემთხვევაში. თუ რესურს მეტის მოტანა შეუძლია და ამ შესაძლებლობას არ ვიყენებთ ინფლაციურ პროცესებს „ვახალისებთ“.

ინფლაციურ პროცესებზე მოქმედებს განათლების დონე. რაც უფრო განათლებულია მოსახლეობა, მით უფრო ხარისხიან და მეტი რაოდენობის პროდუქციას უშვებს, მით მეტია ახალი იდეები და რაციონალური წინადადებები. გარდა აღნიშნულისა, განათლებული ადამიანი უკეთესად უვლის საკუთარ ქონებას და ახანგრძლივებს მათ არსებობას, ეს ყველაფერი ბოჭავს ინფლაციას და ხელს უწყობს ეკონომიკის სტაბილურ განვითარებას.

ინფლაციას ხელს უწყობს ყოველი ადამიანი, ვინც ცოცხლობს, რესურსებს მოიხმარს და სანაცვლოდ არაფერს ქმნის. როდესაც ადამიანები რესურსებს მოიხმარენ ეს ზრდის ბაზარზე მოთხოვნას, თუ ისინი ბაზარს არაფერს აწვდიან ასეთ შემთხვევაში ინფლაციის რისკი მატულობს. თუ უფრო განვსაზოგადებთ, - უმუშავრობა ზრდის ინფლაციის რისკებს!

ინფლაციის რისკებს ზრდის ჭარბწონიანი მოსახლეობა. ჭარბი წონა ესაა ზედმეტი ენერჯის და რესურსების მოხმარება. ბაზარზე კი იზრდება პროდუქციაზე დამატებითი მოთხოვნა. როცა ქვეყანაში დიდი ოდენობის ჭარბ წონიანი მოსახლეობაა, ეს ბაზარზე სერიოზულად ზრდის მოთხოვნას და ინფლაციის რისკებს. გარდა აღნიშნულისა, ჭარბი წონის ადამიანს უუარესდება ჯამრთელობა და ამაზეც სერიოზული რესურსები იხარჯება, დაბალია ჭარბწონიანი მოსახლეობის შრომის ნაყოფიერება და ა.შ. ასე, რომ ჭარბი წონა არა მხოლოდ მედიცინის, ეკონომიკის და ქვეყნის სერიოზული პრობლემაა. გამოსავალი ჯამრთელი ცხოვრების აქტიური პროპაგანდაა.

ინფლაციას იწვევს ბუნებრივი რესურსების გაძვირება. ბუნებრივი რესურსები იღვევა და სულ უფრო და უფრო ძნელად იღვრება (უფრო მეტ სიღრმეებზე) მოსაპოვებელი ხდება, რაც მუდმივად აძვირებს ბუნებრივ რესურსებს, განსაკუთრებით წიაღისეულს. ეს პროცესი მუდმივად აძვირებს პროდუქციის ღირებულებას და აქტიურად მოქმედებს.

ამრიგად, ჩვენ უამრავი მიზეზი ვაჩვენეთ, თუ რამ შეიძლება გამოიწვიოს ინფლაცია და დავინახეთ, რომ ფულის არასწორი ემისის გარდა, ეკონომიკაში მიმდინარე უამრავმა პროცესებმა შეიძლება გამოიწვიოს ინფლაცია.

ასე, რომ მონეტარისტების მთავარი პრინციპი „მკაცრი მონეტარული პოლიტიკის“ გატარება, იმისთვის რომ ინფლაცია არ მოხდეს, თავიდან ბოლომდე მცდარია. ინფლაცია მაინც ხდება ბევრი სხვა რამის გამო. მონეტარულმა მოდელმა მსოფლიოს ვერცერთ ქვეყანაში ვერ შეძლო ინფლაციის შეჩერება და ეკონომიკის განვითარება. მსოფლიოს მრავალი ქვეყანა, მათ შორის, ჩვენი ქვეყანაც გააპარტახა, კოლოსალურ ვალებში ჩააგდო და დააქცია.

მე-20 საუკუნის დასაწყისში სავალურო ფონდმა და მონეტარისტებმა ახალ უაზრობას დაუდეს სათავე, რომელსაც „ინფლაციის თარგეტირება“ უწოდეს. თუ წინათ ფულის ემისია 5%-ით იზღუდებოდა და მკაცრად იკრძალებოდა, რომ ინფლაცია არ მომხდარიყო, ახალ მონეტარულ მოდელში ინფლაცია მიზნად გაგვიხადეს. Target ინგლისურად მიზანს ნიშნავს. ახალ მოდელში მიზანი 5%-იანი ინფლაციაა. რამდენი ფულიც გინდა იმდენი შეიტანე ბრუნვაში, მთავარია ინფლაცია არ გაცდეს 5%-ს. მონეტარისტების მტკიცებით, ინფლაციის მიზნობრივი მაჩვენებელი თანდათან უნდა შემცირებულიყო და ბოლოს განუღდეს. საქართველოში ეს მოდელი დაინერგა 2009 წელს, მაშინდელი ეროვნული ბანკის ხელმძღვანელობა გვიმტკიცებდა, რომ 2020 წლიდან ინფლაცია საერთოდ აღარ იქნებოდა. პირიქით კი მოხდა. 2020 წლის შემდეგ მრავალჯერ გაძლიერდა ინფლაციური პროცესები. არც მაშინდელ და არც დღევანდელ ეროვნული ბანკის ხელმძღვანელობას, არც სავალუტო ფონდის წარმომადგენლებს არავინ ეკითხება, რატომ გვაქვს დღეს ინფლაცია. როდის დასრულდება ეს უაზრო ექსპერიმენტები და ქვეყნების ბედით თამაში? როგორცა ჩანს, ქვეყნებმა თვითონ უნდა აიღონ ხელში თავიანთი ქვეყნების მართვის ბერკეტები, სხვაგვარად მონეტარული მოდელის ამ ჯოჯოხეთური ლაბირინტიდან ვერ გამოვალთ.

ინფლაციის არასწორი დათვლით გამოწვეული შეცდომები. ინფლაციის დონეს ითვლიან სავალუტო ფონდის მიერ შემუშავებული მეთოდოლოგიით. აიღება გარკვეული რაოდენობის სხვადასხვა საქონლის ფასები, საქართველოში ოთხასი დასახელების საქონელია აღებული და მათი ჯამური ფასით ადგენენ წინა წელთან შედარებით ფასები გაზარდა თუ შემცირდა. სამწუხაროდ, აქაც უხეში შეცდომებია დაშვებული. ადამიანი, მწირი შემოსავლების პირობებში, ძირითადად მოიხმარს გადაუდებელი მოხმარების საქონელს. როდესაც სურსათის ფასი იზრდება, მოსახლეობის ხარჯები სურსათის შექენაზე იზრდება, ამის გამო, მცირდება ფართო მოხმარების საქონლის რეალიზაცია. რეალიზაციის შემცირების გამო, ფართო მოხმარების საქონელს ფასები აკლდება. ასით ვითარებაში, ფასების მომატება-კლება ისე შეიძლება დალაგდეს, რომ დეფლაციაც კი გამოვიდეს. პირობითად, დაუშვათ რომ ბაზარზე სულ ორი საქონელია: პური, რომელიც 1 ლარი ღირს და მობილური ტელეფონი, რომელიც 400 ლარი ღირს. პირობითად, დაუშვათ, რომ პური გაძვირდა და 10 ლარი გახდა. ამ შემთხვევაში, მოსახლეობის შემოსავლების დიდი ნაწილი პურის შექენაზე წავა და ტელეფონების რეალიზაცია

მკვეთრად შემცირდება. დაუშვათ, რომ ტელეფონების მფლობელმა ფასი 30 ლარით დააკლო და 370 ლარად ყიდის. ასეთი ფასთა ცვლილების პირობებში ინფლაციას არსებული მეთოდოლოგიით თუ დავითვლით, 5% დეფლაცია გვექნება. მაგრამ ადამიანისათვის გაცილებით ურო მნიშვნელოვანი და ტრაგიკულია სურსათზე, ამ შემთხვევაში, პურზე, ფასების ზრდა და თუ შიმშილის პრობლემა დაუდგა, მისთვის არავითარი მნიშვნელობა არა აქვს რამდენით გაიფასდება ან გაძვირდება მობილური. აი, ასე, არასწორი დათვლების შედეგად, სადაც არაა გათვალისწინებული რეალური ვითარება, ხდება ინფლაციის დათვლა და როცა საშუალო სტატისტიკურ ადამიანს წლიური ხარჯი 20-30 პროცენტით (ზოგჯერ კი 60-70 პროცენტით) ეზრდება, ანუ სახეზე 20-30 პროცენტის ინფლაციაა, ოფიციალური სტატისტიკით კი 2-3 პროცენტია.

თუ სწორად არ დავითვალეთ, ვერ მოვახდენთ სწორ ანალიზს, ვერც პროგნოზებს გავაკეთებთ და ვერც არსებული მძიმე მდგომარეობიდან გამოსავლის გზებს ვიპოვით.

თავი დავანებოთ მონეტარული მოდელის უაზრო-

ბებს და ქვეყნის კიდევ უარეს დღეში ჩაყენებას, ჩვენ თვითონ ვმართოთ ჩვენი ქვეყანა და ეკონომიკა. დავანებოთ თავი ხელგანვდილ მათხოვრობას, თავის დამცირებას, „ვილაცების კარებთან“ დგომას. მივხედოთ ჩვენ რესურსებს რომლებიც ან საერთოდ მიგდებული გვაქვს, ან უკიდურესად არაეფექტურად ვიყენებთ. მივხედოთ ჩვენ ქვეყანას!

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. რევაზ კაკულია, გედევან ხელაია ფულის მიმოქცევისა და კრედიტის ზოგადი თეორია;
2. დემურ გადელია, ფინანსური მენეჯმენტი;
3. Джеффри Д. Сакс, Фелипе Ларрен Б. Макроэкономика Глобальный подход, Москва, издательство " Дело", 1996;
4. Л. Харрис, Денежная теория, Москва, „прогрес“ 1990;
5. Стенли Фишер, Рудигер Дорнбуш, Ричард Шмалеци Экономика, „дело“, Москва, 1995.